»Åh, öknen, ingenting går upp mot den . . . Jag måste komma hit till detta beundransvärda land, bara blommor, grönsaker, behag, liv, för att mäta djupet av min kärlek till intigheten.»

Det indiska landskapet har ej omedelbart lockat Ivan Aguéli att sätta penseln till duken, och likväl har han upplevat det så intensivt som få konstnärer. Han har andats dess balsamiska dofter, smekts av dess färgers prakt, men bortom horisonten har den ständigt vikande ökenhägringen lockat honom med sin mystiska maning.

Men om målningen ännu får nöja sig med visionens form, så beror det på att dess tid ännu ej är kommen. Den indiska resan är en pilgrimsfärd men en pilgrimsfärd med vetenskapligt syfte. Under detta skede av sin överraskande utveckling är Aguéli främst av allt etnografen, en etnograf dubblerad av en religionsfilosof med ett bestämt program för sina studier: att »studera Islams inflytande på andra raser än den arabiska».

Aguéli har fattat sin uppgift på fullaste allvar. Genom mångårig erfarenhet vet han att vägen till förståelse av ett folk eller en religion går genom det talade och skrivna ordet. Det gäller att övervinna de främmande språk, som resa sina hindrande skrankor för hans forskningar. Så kommer denna resa att betyda en ny oerhörd intellektuell ansträngning; men det är en ansträngning, som för honom endast innebär en livsbejakande kraftutveckling. Han framhåller i ett brev muselmanernas överlägsenhet därmed att man vid deras skola kan studera tio olika språk mot buddhisternas fattiga två. Och i hans skissbok växlar en hastigt nedkastad tempelinteriör med ett tamil- eller tibetanskt alfabet.

Men detta språkgenis lingvistiska studier äro likaväl som hans etnografiska undersökningar och dräktbeskrivningar blott förarbeten till lösandet av det stora problemet Occident contra Orient — Kristendom gentemot Islam.

Så blir den mest betecknande bilden av Ivan Aguéli i Indien den av en vitklädd pilgrim, som sitter böjd över sina hindustanska eller malajiska volymer i en enslig kammare mitt i infödingskvarteret i Colombo.

Men där han vid skenet av sin lampa långsamt vänder bladen eller låter pennan glida över papperet, är han inte ensam. Vid hans sida ligger en levande, fyrbent varelse, en katt.

Jag har tidigare haft anledning att tala om Aguélis djurkärlek. I de indiska resebreven kommer den till synes på många sätt.

Bland alla medlemmar av släktet Felix kom ingen att ingripa i Aguélis liv så som den, som en dag skar hans väg i Colombo och som sedan under namn av Mabrouka, Den Välsignade, troget delade hans öden under den återstående resan.

Men om historien om den svenske målarens följeslagarinna på pilgrimsfärden genom Indien ej är fri från en komisk bismak, så finns det i reseskildringen ett annat inslag, som äger sin djupa tragik.

Denne konstnär som, till synes fri och obunden, lät sig ledas dit ögonblickets ingivelse förde honom, som ansåg sig ha råd att lagra sina iakttagelser och upplevelser för att en gång i en obestämd framtid nyttja dem för sin konst, han var i själva verket den ofriaste av varelser. Ett osynligt band höll honom fjättrad. Det kunde gå långa tider då han inte kände av det, men så kunde det plötsligt strama åt i det ögonblick han minst av allt hade väntat det. Det kom ett bud: Vänd tillbaka! Och när mannen borta i Indien indignerad protesterade mot den i hans mening orimliga uppmaningen från väninnan i Paris, som ingenting visste och ingenting förstod av allt vad han skulle förlora om han just nu lämnade allt detta som lovade bli hans framtid, blev uppmaningen blott upprepad i form av en befallning.

Aguélis reskassa var synnerligen knapp och när understödet hemifrån upphör står han hjälplös. »Nu är jag i ditt och min mors våld», skriver han den 30 september. Det är detta Mme Huot mycket väl vet, och när hennes vän börjar visa oroande tecken till att vilja fastna i det nya landet, då utför hon utan tvekan det schackdrag som måste tvinga honom att återvända: hon sänder honom en biljett tillbaka till Europa, samtidigt som hon stoppar den penningförsändelse från fru Agélii till sonen, som denne med förtvivlan i hjärtat väntar på.

Att Mme Huot överhuvud var i tillfälle att utföra detta, man må väl säga upprörande attentat mot Ivan Aguélis frihet berodde på att hon, på Ivans egen begäran, åtagit sig att till den i penningangelägenheter omöjlige konstnären utbetala de medel, som modern lyckades skrapa ihop till hans understöd.

Tyvärr finnas de dokument ej kvar, som skulle ha lämnat motiveringen till detta brottsliga handlingssätt. Dessa brev, under vilkas pisksnärtar Ivan Aguéli vrider sig i smärta, äro förintade.

Men bland Mme Huots dikter finns en som oförbehållsamt öppnar denna kvinnosjäl, som så ofta till brädden fylldes av svartsjukans kval. Dikten, som finnes införd i Mme Huots diktsamling *Le Missel de Notre-Dame des Solitudes*, bär titeln *L'étrangère* och äger en dedikation »A celui qui est mon frère», en genomskinlig omskrivning för Ivan Aguéli.

Skaldinnan ser sig själv sitta som en tyst främling i sitt fädernehem, medan hennes drömmar söka sig till den orient som gömde hennes unga ideal — »l'orient de mon jeune idéal»:

La-bas vers l'île heureuse et la jungle inconnue
Où beaux, luxurieux, loin du lit conjugal,
dans l'enchantement bleu d'un doux soir estival
dansent le blond satyre et la faunesse nue!

Men det är ej blott svartsjuka, det är även sårad författarfåfänga som upprör Mme Huot och väcker hennes hämndbegär. Hon hade skickat några av sina dikter, som blivit införda i *L'Encyclopédie Contemporaine*, till Aguéli med anhållan om hans utlåtande och han hade varit nog oförsiktig att taga henne på orden och framställt en del, för övrigt mycket hänsynsfullt formade, anmärkningar mot några av dem. Vid sidan av dessa påpekanden innehåller emellertid hans kritik några av de mest inspirerade sidor han över huvud taget har skrivit. Men dessa voro tydligen bortkastade på den rasande skaldinnan. Ännu många år senare svarar Aguéli på en liknande anhållan av Mme Huot, att han väl aktade sig för att ännu en gång kritisera hennes dikter.

Utan motstånd skedde dock ej underkastelsen. Den livegne gjorde ett revoltförsök. Ivan Aguéli kände tydligen att det här en gång för alla gällde att till varje pris hävda sitt manliga oberoende.

Då grep Mme Huot till det vapen, som hon visste ofelbart skulle få honom att falla till föga — hon beskyllde honom för att ha svikit sin heliga mission, djurens beskyddare hade gjort sig till desertör. Han kunde väl prisa sin goda tur att vara i trygghet, långt borta i Indien, medan »det svarta kabinettet» obevakat och ostraffat kunde återupptaga sina smygande försök att återinföra tjurfäktningarna i Frankrike, nu senast i Boulogne och Deuil, där det kommit till skandalösa uppträden.

Så ungefär måste tankarna ha fogats samman i Mme Huots brev — de hårda anklagelserna, de glödande maningarna kunna vi blott ana oss till.

Hon hade räknat rätt. Utan ett ögonblicks tvekan sträckte Aguéli vapen. Den tragiska återfärden anträddes.

Det är naturligt att brev av denna art, nedkastade efter stundens ingivelse, innehålla ting av mycket växlande intresse. Prisuppgifter och praktiska anvisningar kunna här bryta av en glänsande landskapsskildring eller en fin psykologisk analys. Dylika notiser ha i regel uteslutits, liksom en och annan upprepning eller oviktig detalj. Tyvärr ha utrymmesskäl tvungit mig att även skära bort åtskilliga sidor av litterärt eller etnologiskt intresse, som likväl knappast kunna sägas berika den redan så mångsidigt belysta bilden av Ivan Aguéli.

Och så anträda vi i sällskap med den svenske konstnären pilgrimsfärden till Österland.

Den 11 februari 1899 går Aguéli i Antwerpen ombord på Norddeutscher Lloyds ångare »Karlsruhe».

Under väntetiden har han hunnit bilda sig en mening om den gamla handelsstaden; han finner den vara utanverk, dekoration, teater liksom hela den flamländska konsten. Infödingarna äro fredliga, tjänstaktiga, rosiga, stormagade och laglydiga. »Kort sagt, landet där man smälter maten.»

Efter en svår passage från Southampton fick man den 15 februari omslag i vädret, och sjösjukan var övervunnen.

Det var strålande solsken som hälsade Aguéli, när han vid middagstiden kom upp på däck.

»Det föreföll mig som om jag såg himmel och sol för första gången. Som bländad tillbragte jag hela natten under bar himmel, berusande mig av luften och rymden. Däruppe gnistrade stjärnorna som diamanter mot svart sammet. Lätta moln, liknande grå sidenslöjor med egendomligt accentuerade veck, dolde dem tid efter annan; därefter strålade de alla på nytt som en svärm själar på resa — liksom jag — mot det okända.»

Aguéli gör en målande skildring av sina medpassagerare. Ett särskilt brokigt och underhållande inslag utgöres av ett hundratal italienska sångare och musikanter, som stuvats in på mellandäck och som bröt den engelska återhållsamheten med ett livsbejakande oväsen. De få tyskarna bilda en grupp för sig med sin utsökta musik, som kommer en att drömma.

Aguéli rör sig fritt omkring på alla de väldiga däcken, överallt behandlad med samma vänliga hänsynsfullhet.

»Jag roar mig med att jämföra de silhuetter, som passagerarna av olika nationalitet bilda mot bakgrunden av en himmel med en färg som Puvis de Chavannes'. De engelska, tyska och skandinaviska gestalterna äro i allmänhet mjuka, t. o. m. när de äro mörkhyade sammansmälta de med bakgrunden, bli ej fristående. Italienarna avteckna sig med styrka, emedan himlen-atmosfären är deras. Man ser dem tydligt på stort avstånd men de framträda inte på detta plötsliga, energiska, förkrossande sätt som araben under Orientens himmel. Vad tyskarna beträffar finns det inget fysiskt eller själsligt samband mellan dem och bakgrunden; de avteckna sig snarare än de lösgöra sig.»

Vädret är ogynnsamt och kallt under den långa färden över Medelhavet, och Aguélis humör blir ej förbättrat genom den bekantskap han får göra på Neapels redd med motbjudande representanter för stadens befolkning, manliga som kvinnliga, som med fräcka och motbjudande förslag tränga sig på de resande.

Inte heller den italienska naturen fångar Aguélis sinne. Det sanna Italien finner han förbannat — »maudite».

Med minnesbilden av det älskade Egypten som bakgrund drar han upp en jämförelse mellan de båda landskapen, som är verkligt genial i sin förmåga att påpeka väsentligheterna. Det är på morgonen den 25 februari mellan Sicilien och Kreta, som han skriver ned den syntetiska bilden av det land som just sjunkit bakom horisonten.

»Jag medger att Italien är en njutning för ögonen. Silverfärgad himmel, opal och smaragd i förtjusande bleka nyanser, hyacint- och ametistfärgade berg, men inga av dessa rubintoner som i Egypten; turkosfärgat vatten av en sällsynt renhet. Allting här är dyrbara stenar med opalen som dominant, ett sannskyldigt kaméland.

Det genuesiska landskapet är mycket vackert: kullarna äro i verkligheten lika branta, lika sönderslitna som på de primitivas målningar. Leonardo da Vincis klipplandskap äro inte alls några fantasiskapelser utan mycket realistiska — jag konstaterar det här.

Kort innan Genua var kusten höljd i en slags opalfärgad tjocka, påminnande om Paris' silverfärgade dimma, som med sådant behag accentuerar konturerna och planen. Men i Paris lägger sig denna dimma som ett krusflor framför föremålen, under det att den här skänker landskapet ett genomskinligt utseende, som om föremålen vore utskurna i genomskinliga stenar. Och den låter solen fritt bada rymden. Det italienska landskapet är vackert, javisst, men framför allt elegant. Det är t. o. m. alldeles förtjusande; det bara saknar mystik.

Som atmosfär och landskap är Italien en bleknad Orient, där gracen och det lyckliga måttet ersätta hemlighetsfullheten, mysteriet. Det är munterhet, harmoni, glädje . . . men om det är nog för att behaga mig, så är det inte nog för att fängsla mig, och jag föredrar framför denna behagfullhet de allvarliga och tystlåtna tonerna av en Orient som är medveten om livets fåfänglighet mitt ibland en kungligare och mera monoton prakt, som denna Egyptens natur av en så djup accent, där man känner sig oemotståndligt dragen mot ett bottenlöst mörker, mot en död som är förmer än livet, mot en tystnad högre än alla jordiska sånger.

När skall jag återfinna detta intryck av absolut ensamhet, rik på drömmar och hallucinationer, fruktbar på vällust och tanke som i själen sätter okända djup i dallring? När skall jag återse denna himmel som verkar svart, så hög, så djup, så blå är den! Dessa violetta lointainer och dessa röda berg som likna vitglödgade rubiner, och dessa omätliga ökenhorisonter som visa en nya, underliga, övernaturliga perspektiv; alla dessa massor av guld och silver som svepa in jorden, och framför allt denna frånvaro av detaljer och andra föremål än dem som solen har graverat i rymden mitt

Landskap från Egypten. Kat. 163.
Tillhör direktör Thorsten Laurin, Stockholm.

i detta oförlikneliga fluidum som förefaller på en gång genomskinligt och solitt och lätt som en ånga som stiger upp.

Ja, visst är Italien vackert; det är format av vackert material, men det är inte annat än ett material som man kan mäta, formulera, det är växlande och villigt, det lånar sig gärna åt ögats inbillning, ty dess register är rikt; men det är omöjligt för denna natur att spegla ditt jag förvandlat vidunderligt skönt och att skänka dig dessa mörka vällustrysningar, dessa fruktansvärda och strålande lustbarheter som lämna dig helt förintad, lösryckt ur sammanhanget med det förflutna som med framtiden, och som ännu i döden bör kunna bereda dig ett praktfullt helvete.»

Så sker i Suezkanalen det gripande återseendet med det afrikanska landskapet. Aguéli tackar Mme Huot för hennes »L'épitaphe de la sorcière» och ber henne tid efter annan sända fler av sina dikter, i synnerhet av de äldre. »Du bör förstå med vilket allvar jag skulle taga fatt på min målning på det villkoret. Jag darrade av lust att måla när jag återsåg palmerna och öknen. O min gud, vad det är vackert, man måste länge stillatigande betrakta det.»

Mera i förbigående berättar han att han fått veta att t. o. m. tredje klass passagerare hade rätt att avbryta resan i vilken hamn som helst

4—401227

och fortsätta med nästa båt. »Hade jag vetat detta, skulle jag ha ordnat för mig att stanna antingen i Suez eller Aden. Nu är det väl sent.»

Försummelsen att begagna tillfället till ett uppehåll i Egypten eller Arabien under färden till Indien kom sedan att spela en stor roll i Aguélis fantasi. Med rätt eller orätt gör han Mme Huot ansvarig för denna försummelse och för de olyckliga följder han menar att den medförde för honom själv.

Aguéli är upprörd över anblicken av boskapen, som tagits ombord i Port Said. »Det är fruktansvärt att se att man skall slakta allt detta, aldrig, aldrig mera i mitt liv skall jag äta kött . . .»

Aguélis lidanden, ej blott själsliga utan även fysiska, då han såg dessa slaktdjur och fick veta vilket öde som väntade dem, fyller en stor del av brevet. Men så vaknar åter målaren inom honom, och han ber Mme Huot att säga till Charles Grolleau att snarast sända honom sina färger, penslar och tomma tuber. Med böckerna däremot brådskar det ej så mycket utom med monografierna över Leonardo och Michelangelo.

Luften är härlig, man får lust att njuta sin siesta i en hängmatta. Och genast förs tanken osökt till de kära katterna. »Katterna skola säkert kunna ha det utmärkt. Vad jag ångrar att jag inte reste för 1 1/2 år sedan med Musuraigne. Hon skulle säkert ha levat. Det är inte svårare att taga en katt med sig än ett barn. Om man hyr två platser eller om man är två, skulle man kunna föra med sig ett helt band och ha dem hos sig. Ingen skulle säga ett ord till mig, snarare tvärtom. Ingenting är enklare än att föda dem ombord. Det finns alltid kött, gu'nås, och fisk.»

Röda havet, ungefär 23 o. lat.
(ungefär samma latitud som Bombay),
den 4 mars 1899.

Kära vänner,

Sedan Port Said och inlastningen av boskapen saknar min resa tjusning, fastän jag har återsett palmerna, öknarna, de röda vulkaniska bergen som likna hopgyttrade pyramider. Jag har också sett egendomliga, enorma månar, som närma sig en, snärjande en i silvertrådar. Det är förvånansvärt vad man är nära månen här. Man kan inte säga här »att plocka ner månen», den dominerar för mycket, den behärskar en fullständigt. Jag har tillbragt timmar och åter timmar framför detta förvånansvärda skådespel utan varken minne eller tanke i mitt huvud. I Frankrike älskar man månen i brist på annat. Här är månen härskande, befallande, fascinerande, hon överväldigar en mot ens vilja, tömmer hjärnan. Och man vet inte vad som tilldrar sig, varken i en själv eller utanför en. — Bergen är underbara, av ett rent rött, bestrött med blekt guld, silver, ametist. Alla klyftor, linjer, stup och brott komma en att tänka på en oändlig hop pyramider; deras språng, deras resning är så djärv att man anar obelisken när man ser pyramiden. Är obelisken själen och pyramiden kroppen? Och temperatu-

ren på detta så olycksbringande Röda hav? . . . Men den är underbar, utom på mellandäck . . .

Nåväl. Trots de trolska panoramorna som avlösa varandra, grips jag av en obotlig sorg — jag känner det — för alltid! Oxarna och fåren som vänta där på slaktarens kniv äro för mig en oupphörlig smygande hallucination, ty jag ser den i bakgrunden av allting, djupt i den härsklystna månen, som skrider fram för att famna mig, djupt i den röda himlen, djupt i den pärlemorfärgade horisonten, överallt!

Fåren må väl, men oxarna kunna knappast hålla sig upprätta. Arma varelser som fötts för arbete och vilka till belöning för den dagliga ansträngningen som framtvingats med oxdrivarkäpp och påk, väntar en barbarisk offerdöd för att tillfredsställa den köttätande civiliserades brutala drifter. Skräck och helvete!

Med blodiga öron, med benen trängande genom huden befinna de sig där på fördäck utan kraft att ens äta.

Att känna sig vanmäktig att mildra detta lidande, det är mitt värsta straff. Och omöjligt att fly detta skådespel som gastkramar mig och oemotståndligt drar mig till sig som en Guds dom eller befallning. Jag betvingar med möda mitt begär att giva dem en smekning, av rädsla att genom en känsla av saknad väcka dem ur sitt slöhetstillstånd. De äro dömda och veta det eller snarare känna det. De gå resignerade att möta kniven som väntar dem, och jag sväljer mina tårar av sterilt medlidande och skam.

Fåren, det är ännu mera hjärtslitande. Du vet att jag aldrig har kunnat se varken ett får eller en get utan att bli förälskad i den. Ack, vad skall jag göra för mina älsklingar? Somliga av dem äro tokiga i apelsiner. Jag ger dem sådana och räddar mig, i det jag gör ett så brått slut som möjligt på den smärta jag känner av att se dem. De vända alla huvudet mot trappan när jag går upp för den. Man slaktar dem ibland nattetid, och jag vågar inte längre ligga på däck, av rädsla för den helvetiska synen av ett slakthus.

Jag räddar mig alltså efter nattens inbrott till mitt krypin utan luft och med en temperatur av 28—30 grader, med hjärtat fullt av tårar och sinnet uppfyllt av skräcksyner.

Och i hyttens kvävande skugga drömmer jag om katastrofernas skönhet, och jag ser som en apoteos ett väldigt skräckspöke flaxa med glada vingar över den plats där detta förbannade skepp blev uppslukat. Och jag känner hur jag skrattar.

— — — — — — — — —

Vi anlände till Aden den 5 mars. Vi ha sett diverse punkter av Arabien, nakna klippor, men vilka klippor! Vilka färger, vilka former! Föreställ dig pilar, verkliga, spetsiga, skarpa pilar; Aden självt några vita, gråa hus, baracker med röda tak vid foten av en enorm klippa, av en satanisk vildhet, helt naken, förbunden med kontinenten genom en låg jordtunga. Jag har mycket ångrat, att jag inte stannat fjorton dar i Aden, ty Aden det var något nytt, något verkligen nytt, som inte påminde om någonting annat, varken eggande eller underligt eller pittoreskt, ingenting som man redan känt eller sett, men något nytt som komplett isolerar dig från det vanliga. Man famnar det med ett enda ögonkast, och efteråt är man som hemma, motsägelselöst, utan varken förvåning eller nyfikenhet. Jag har aldrig i hela mitt liv känt ett så fullkomligt lugn, en så fullständig ro, en sådan frånvaro av förvetenhet, av begär och hat som i Aden, denna underliga, välsignade jord. Intet levande. Det var blott solen som var fruktbar, och som skapat jorden helt naken, orörlig, utan groning . . . men likväl hur rik på bilder, på fantasier, på hallucinationer!

Alla Egyptens och Europas trädgårdar, alla Ceylons palmlundar och urskogar skola inte inspirera mig till så många tankar som Adens absoluta sterilitet. Aldrig har jag sett ett klarare grönt och blått havsvatten och utsöktare klippor.

Det egendomligaste är att jag inte alls var förvånad. Aden var inte en dröm utan en sann verklighet, ty jag känner mig själv lugn, sorgsen, mild, benådad. Jag återfann mig i denna helvetiska natur, som är broderlig mot sina bröder, ogenomtränglig för främlingar. Allt vad jag hittills har skådat, kanske med undantag av några landskap i övre Egypten, har mer eller mindre förefallit mig som mardrömmar, som infernaliska lögner som jag har behövt tolka, för att i dem finna en skön mening. — Aden tolkar sig själv, efter som jag spontant speglar mig i det. Därav min ro.

En annan gång skall jag berätta för dig om Adens befolkning. Somalier, judar, araber, hinduer, alla ha de lämnat ett djupt intryck hos mig; jag lever ännu i minnet av några härliga somaliynglingar, lugna, värdiga, tystlåtna, av en överraskande skönhet. Under de få timmar jag tillbragte i Aden följde jag dem nästan fascinerad, kunde inte slita mina ögon från dessa nobla, milda, eleganta figurer, fulla av tillbakadragenhet och intelligens. Det som vi beundra i en vacker kvinnas anlete, finns hos dem ännu klarare och mera intensivt.

Somalierna äro inte negrer utan hamiter, de bära håret långt, färgat tegelstensrött, vilket bildar en kontrast med deras kroppars kopparfärg. Jag har bland araberna sett Félix Fénéon och Martell i brons. Jag har också sett andra figurer av rent arabiskt blod, med en hy av mycket djupt olivguld, men mycket bestämt i tonen . . . Jag måste absolut återse Aden.

Det första brevet från Colombo är daterat den 17 mars 1899. Det börjar med bittra klagomål över uteblivna brev och rekommendationer. Det finns ingen fransk bank i Colombo och följaktligen äro Aguélis franska pengar värdelösa (sic). Och så saknar han det plagg som är nyttigast av alla med hänsyn till det röda dammet, ett par damasker.

Men så småningom glömmer brevskrivaren sina bekymmer för den fängslande anblicken av en ny värld:

Staden är enorm, enorm, man finner aldrig slutet på den. Jag företar vanvettiga promenader, och jag har inte ännu kommit utanför murarna. Med undantag av det kvarter där jag befinner mig, Pettah, och den europeiska staden nära hamnen, är det en djungel, en skog med stigar, genomkorsad av några mycket breda gator, vimlande av människor; de är mycket pittoreska, kantade av små envåningshus, riktiga halmkojor med spetsiga tak, en veranda vilande på pelare på framsidan; fasaden består av denna samma veranda på fyra pelare, en dörr i mitten, ett fönster $^1/_2$ meter i kvadrat på vardera sidan om dörren. Färgen är i allmänhet gul eller vit. Gatorna äro alla röda av en mycket ren tegelstensfärg. Dammet på vitt linne är rosafärgat. Här finns en vacker trädvegetation, allting är gömt under palmer med silverfärgade stammar. Himlen är också av en grön silverton, mycket vacker, mycket hög. Ljuset är strålande men inte så underbart som i Egypten. Här finns mycket blommor, enorma blommor, röda, rosafärgade, lila, blå, blekgula.

Landskapen äro som ett idealiserat Centraleuropa, med mäktiga inslag av trädens grönska. Ingenting liknar Egypten, varken landskap eller befolkning. Singalesaren

Havsstranden vid Colombo. Fotografi.

själv är som en blomma av denna så vackra, så rika jord, medan araben verkar som ett dominerande monument, en syntes av jorden — helt arkitektonisk.

De äro älskvärda, eleganta, sorgsna, gör inte mycket väsen av sig och ha alltid bråttom. Se förnöjda ut, är arbetsamma. Intet av arabernas magnifika lättja och stolta fattigdom. De äga detta sorgsna och lugna uppträdande som är betecknande för sociala varelser som inte äga någon sönderslitande passion. Frånvaro av diabolism, mysterium, passion, last; blott negativa dygder. Det är inte mycket intressant, men djuren här är lyckliga. De äro också lugna och sorgsna, men väl närda, t. o. m. feta, alltid snygga. Jag har inte sett ett enda djur här som var smutsigt.

Om man ägde en hydda i en förstad här, skulle man kunna leva månader utan att se mer än ett tiotal människor, alltid de samma, på en kilometers avstånd från en gata full av folk.

Det är muselmanerna som Aguéli känner sig dragen till:

Muselmanerna ha mycket mera hållning och spänstighet. Jag har talat mycket med dem, och de ha kommit mig till mötes helt öppet; min kunskap i arabiskan och i synnerhet mitt ansikte var alldeles tillräckliga rekommendationer. De äro mycket förnäma, men mycket kloka och reserverade. Det är mycket möjligt att jag kan bli använd i den muselmanska undervisningen här, de ha låtit mig förstå det.

Det första de sade mig var, att om jag ville följa deras religion, så borde jag inte bära europeiska kläder. Det tyckte jag om. Men min kostym är inte europeisk utom mössan, men jag skall gärna byta ut den mot en turban. Det finns afganer i norr och mayalakiner som ha en mycket chic kostym.

Däremot är det ingenting i min målning som är fientligt mot deras religion. Om mina förbindelser med dem inte får något resultat, så kan jag inte se annan orsak därtill än de kristnas, d. v. s. munkarnas, occulta inflytande.

Jag håller mycket på deras (= muselmanernas) vänskap, ty den började på ett förbluffande sätt. De hade känt igen mig trots min mössa. Också ser jag sedan min ankomst hit muselmanerna betrakta mig med en välvillig nyfikenhet. Flera hinduer också. De behandla mig som en person för sig, vilket smickrar mig, ty européen är inte omtyckt här, och är endast respekterad för egenskaper som vi inte beundra.

— — — — — — — — — —

Det finns alltid ett luftdrag i atmosfären och vid havsstranden, under palmerna är det absolut gudomligt som fysiskt välbefinnande. De som ha påstått att det är för varmt här borde skjutas — — —

Den 18 mars 1899. Jag har vandrat hela dagen, alltjämt genom nya kvarter, de ena vackrare än de andra. Nej, Colombo är tydligen en mycket vacker plats, men kan man kalla en djungel genomskuren av alldeles raka vägar kantade av låga baracker för stad? Hur som helst, så är det vackert. Luften har inte samma renhet som i Egypten, men milda, finsiktade silvertoner, gröna, blåa, rosa, ametistfärgade, verkligen vackra. Lägg härtill en fantastisk vegetation, enorma palmer, fikonträd, bambusnår och därtill en trädliknande flora, som trotsar all beskrivning. Man kan inte måla detta, det är omöjligt. Och denna röda jord som inte bländar. Min dag har varit förtjusande i sällskap med min muselman. Han är malaj, en mycket vacker muntergök, med ren profil. Jag är ledsen att vi måste betjäna oss av engelska för att göra oss förstådda för varandra. Han har varit så hygglig mot mig att jag ibland frågar mig, om detta inte är ett raffinerat bedrägeri. Men han har gjort mig så många uppriktiga tjänster att jag tror att mina försiktighetsmått är löjliga. Han har visat mig mycket vackra hus som är att hyra, med en liten trädgård, för 12—14—16 rupi i månaden, medan han samtidigt sagt mig att jag kanske kunde finna ett snyggt, väl ombonat kyffe för 3—4 rupi. Han har lämnat mig flera pris på nödvändighetsartiklar, värdefulla anvisningar, och ingen har hittills varit så nyttig för mig som han. Han bebor själv ett vackert hus, men är närmast fattigt klädd. Vad jag finner en smula svårförklarligt är att jag inte finner något misstänkt däri . . . (!)

Om jag inte blir utsatt för någon komplott eller sammansvärjning, tänker jag leva mycket bra här för 20 rupi i månaden till att börja med. Jag skulle kunna göra mycket här, om jag lyckas. Här finns allting vad språk beträffar, och alla vilja de lära sig europeiska språk. Här finns singaleser, tamiler, hinduer, perser, javaneser, malajer, några kinesiska muselmaner, araber, däri inberäknat Arabi Pascha, egyptiern, chef för upproret 1884 och som lever här i en furstlig landsflykt, afganer, perser, allt; det finns t. o. m. 5 eller 6 fransmän . . . — Jag vill göra några anteckningar angående en viss Mr. Tellery, innehavare av en stor butik med indiskt konsthantverk. Jag skall skaffa dig goda tips angående affärer, utställningar, etc. genom en indisk gentleman som inte kan något infödingsspråk, fast han har rest överallt. Han är sjuk, annars skulle jag ha varit mycket misstänksam mot honom (sic). Han bebor samma hotell som jag. —

I nästa vecka går det en lustresa till Kandy. Jag ämnar bestå mig en tur för att se Mr. Bamberg. — Jag kommer aldrig att våga mig med mitt bagage på vinst och förlust i detta land. Jag föredrar att offra 2 rupi och ingenting riskera.

I—n.

Kryddkramhandlaren på hörnet, en tamil, sade helt snopen att det ej var någon möjlighet mera att bedraga mig på priserna. Jag lär mig tamil av en hindu från Pondichéry som inte kan engelska — och det är han som översatt köpmannens smickrande omdöme för mig. Jag var stolt.

Colombo den 21 mars (tisdag) 1899.

Kära Marie,

I går fick jag på konsulatet ditt brev av den 1 mars, förebådat av brevkortet av den 3 mars. Omöjligt att beskriva för dig vilken glädje jag kände. Sedan Port Said har jag inte haft några nyheter från dig. Ingenting i Aden. Vi måste komma ihåg vilka brev vi skriver, så att vi veta att inte något kommer bort.

Jag stannar ännu kvar på hotellet en veckas tid, då jag engagerat mig för fjorton dar, men jag får en bostad om några dar, en helt liten våning med två stora rum, ganska avsides belägen för 4 rupi i månaden. Det är omöjligt att vara bättre installerad.

Allt detta har jag min javanes att tacka för. Jag måste sakna varje förmåga att bedöma fysionomier om denna man är en skurk. Jag har i alla fall, enligt min vana, ordnat så för mig att han inte kan göra mig någon skada, om han skulle vilja.

Jag har också sett hans yngre bror, mycket sympatisk, mycket mild, han bor nära mig med sin familj. Jag skall längre fram berätta för dig om dessa ovärdiga bostäder.

Men hur har jag då kunnat göra bekantskap med dessa människor?

Jag har redan sagt dig att kunskapen i arabiska språket är den bästa av rekommendationer i muselmanska länder. En dag promenerade jag i Cinnamon Garden, en ofantlig naturpark mitt i staden. Jag hejdar mig framför en byggnad som jag misstänker vara en moské. I själva verket fanns det en arabisk inskription på den som jag med intresse söker att dechiffrera. Då dyker det upp en man i röd sarong, europeisk kavaj, malajisk turban, vit, svart och blå och själv ormskinnsfärgad, som närmar sig och frågar om jag kunde läsa det där. Jag svarade honom att det kunde jag inte med hänsyn till avståndet. Han för mig till en butik i närheten och visar mig en vers ur Koran, som jag läser till åskådarens häpnad. Jag säger att jag är muselman, att jag vill gå i skolan i Medressah som man säger, och man skickar mig till föreståndaren för nämnda institution, som tar emot mig ehuru något besvärad. Jag upptäcker att engelsmännen inte med ett välvilligt öga se att muselmanerna taga emot konvertiter. Å andra sidan föreskriver religionen dem att taga emot dylika, etc. etc. Slutligen skiljs man åt, och jag är mycket nöjd med den hållning som muselmanerna här visa.

När allt kommer omkring, kan man inte komma förbi Islam i detta land, när det gäller att giva ton och nerv åt mentaliteten . . .

Jag försäkrar dig att dessa människor äro ur stånd att begå en elak handling, åtminstone en grymhet. Som människonatur betraktad är detta folk fulländat. Men jag själv känner mig också helt förändrad. För det första är det mycket farligt att enervera sig, råka i vredesmod eller förlora sitt lugn på grund av temperaturen. Och ändå är den deliciös, över all beskrivning, när man är lugn och halvnaken. Nej, man kan vara klädd, men man måste absolut ha vida, fladdrande kläder. Det är ett fruktansvärt straff

att bära ett åtsittande plagg. Jag finner mig absolut inte däri. På hotellet går jag omkring med ett lakan, virat som en sarong, med sängfilten om axlarna och med arabtofflor från Aden på fötterna.

Jag kan inte bättre skildra lanskapet för dig än genom att säga dig att här finns många blommor, men ingen arkitektur. I Arabien—Egypten inga blommor — allt är arkitektur. Ceylon och Egypten äro komplementära kontraster. Jag älskar dem mycket vart och ett på sitt sätt.

I Egypten är allt styrka, glans, mystik, en overklig, ja, helvetisk lidelse. Här är allt mildhet, elegans. Man skulle vilja säga, ett Italien med mystiken därtill; men det är mycket elegantare än Italien. Nej jag uppger allt hopp att beskriva för dig finheten, det liksom blott antydda hos det man ser här.

Jag har varit tillsammans med en herre som ville lära sig franska genom att själv lära mig singalesiska. Han hade erbjudit mig ett rum i sitt hus för $2^1/_2$ rupi. Han är professor vid teosofernas universitet. Han hade först erbjudit mig ett rum för ingenting. Jag ville inte mottaga detta, avundsjuk som jag är om mitt oberoende.

Det finns tre världar här: den engelska, som utgör förvaltningen, buddhisterna och muselmanerna. Jag medräknar inte de olika kristna sekterna, som jag misstror mycket. Buddhisterna och muselmanerna äro rivaler och ha mycket litet beröring med varandra. Jehal, min javanes, har sagt mig att muselmanerna här skulle ha mindre förtroende till mig om jag bodde bland buddhisterna, vilkas seder jag för övrigt är okunnig om, och vilkas ansikten ingjuta mycket mindre förtroende hos mig. Han sade mig att längre fram skulle jag kunna göra mina studier där, men jag borde börja med och föredraga de muselmanska studierna.

Jag fann detta yttrande mycket klokt. Jag har alltså träffat mitt val, och av flera skäl. Buddhisterna sakna stil och bredd och gör inte intryck på mig av någon större uppriktighet. De äga varken muselmanernas artighet eller deras åtminstone skenbara välvilja. Jag har inga allvarliga rekommendationer till dem. Vem är Mr. Bamberg, hur kommer han att ta emot mig? Jag kommer att veta det om några dagar. Jag vill inte vara beroende av honom, t. o. m. om han är sympatisk. Om han skulle vara mig osympatisk, så vore det höjden. Slutligen har buddhismen aldrig utgjort mitt älsklingsstudium. Och förresten har en hindu som blivit omvänd till buddhismen haft att lida av deras religiösa patriotism. När det har gällt befordran, ha de åberopat att han inte var född buddhist. Han var likväl av brahminkast.

Allt detta avslöjar dem för mig som små klerikaler, en sorts människor som jag inte älskar. Deras barns hållning var nyfikenhet och flin.

Jag tvekar alltså inte. Jag känner tydligt att jag ingenting har att göra bland dem, medan däremot muselmanerna kanske skola ha behov av mig, de ha redan låtit mig förstå det.

Det finns utomordentligt rika muselmaner här som göra mycket för upplysningen, men det viktigaste skälet är att jag skulle ha min frihet bland dem utan kontroll av några klerikala. Vid Medressah, eller deras gymnasium, skall jag göra mig respekterad, var inte rädd, t. o. m. om min javanes vore en skurk; man måste alltid räkna med det värsta. Jag har sett nog för att veta att det är bland muselmanerna som jag måste inrätta mitt liv. Jag har ofta givit dem tillfälle att bestjäla mig, t. o. m. rupis som jag lagt ut som lockbete, men de ha alltid varit hederliga. Om de är pack, är det alltså ett försynt och klokt pack, och jag föredrar att ha att göra med dem. Vad som än kommer att inträffa, är mitt beslut fattat.

Porträtt av Mme Huot. Blyertsteckning.
Enskild ägo.

Bland dem kan jag studera tio språk, medan buddhisterna inte kan lära mig mer än två. De muselmanska vetenskaperna äro för mig introduktionen till de land jag älskar, Arabien, Afrika. Muselmanerna kan studera allt. De ha inga fördomar, de ha stolthet, t. o. m. högmod. Om de göra något ont, kan jag också tro dem mäktiga att göra gott, fria som de äro.

Framför allt hysa de intet förakt för de fattiga. När jag sade dem att jag måste leva på 15 rupi i månaden, gjorde de inga sura miner, utan svarade mig genast: »Då måste vi ha ett hus för en 4 rupi i månaden», och några dagar senare ha de hittat rätt på ett för mig.

Jag fortsätter mina försiktighetsmått, av princip. Jag bär mina pengar på mig i mitt bälte, ända tills jag kan deponera det i säkerhet. Jag skall deponera mina värdesaker hos Mr. Freudenberg, etc. etc., och sedan få vi se. Ingen i detta land är i stånd till en handling av våld eller rofferi, men några väl till mord av passion. Och jag anförtror mig inte åt någon annan än mig själv och den engelska polisen. Därefter flyr jag till Allah, sedan alla försiktighetsmått väl är tagna. En katastrof skulle vara fruktansvärd

till sina konsekvenser, men jag kan inte oroa mig alltjämt, 24 timmar om dagen, det är ytterligt skadligt för hälsan. Jag också känner mig bliva på en gång mild, lugn och beslutsam. Min nervositet, min överspändhet, min »dåliga karaktär», allt har skingrats som mörkret för solen. När jag häromdagen piskade upp ett par individer, gjorde jag det långsamt, med värdighet, utan den minsta rörelse från min sida. Jag skrattade i mitt inre. Effekten var också förkrossande. De rullade i dammet, och jag har inte återsett dem.

Jag har gjort en upptäckt som jag ber dig meddela läkarna. Hälsan är en känsla av kroppens genomskinlighet. När man är sjuk, är kroppen ogenomskinlig, tilltäppt, oåtkomlig för det inre känselsinnet. Man skulle kunna tro att man befann sig i en glob av kristall och dyrbara stenar. Det är omöjligt att måla allt detta.

Nåväl, jag ser på avstånd en tamil, helt naken, som plaskar på sandstranden, och skummet av vågorna smeka hans bakdel. Jag säger mig att detta måste vara härligt. Jag ger mig dit ner, tar av mig på fötterna och vandrar några kilometer, än i vattnet, än i den brännande sanden. Jag säger dig att sandstranden var brännande het, men jag kände värmestrålarna stiga upp från fotbladen till bröstet och utbreda sig överallt. Det är skada att jag inte är lungsjuk. Jag påstår att detta är läkemedlet. Men stranden måste vara här, under denna himmel, med denna sand. Jag undersökte tid efter annan om jag hade brännsår på fötterna, inte alls. Jag vill utveckla denna behandling. Jag ber dig tro att det är en god erfarenhet jag har gjort. Jag har sedan fått veta att infödingarna låta sina sjuka springa på detta sätt för att stärka deras ben.

Du får ändå inte säga något ofördelaktigt om buddhisterna i »L'Encyclopédie». Jag vill försöka att utnyttja situationen och utställningen nästa år. Det är bättre att stå väl med alla.

Riskera dig inte på en tysk båt utan att ha försäkrat dig om en andraklass biljett! Försök att få en utan maten och ät konserver! Det går mycket bra. Du kan proviantera litet varstans under vägen. Från Aden till Colombo — sju dagar — är det största avståndet. Katterna kan ha det bra ombord. De kan gu'nås få kött, tårarna stiger upp i ögonen bara vid tanken på detta helvete. I Aden är allt bra utom apelsinerna. Man är inte uppskörtad, åtminstone obetydligt. Och somalifolket är så vackert att man inte sörjer över sina pengar. Mina anteckningar ligga ännu i tullen; nästa vecka skall jag skicka dig dem.

Kväll — klockan elva. Vansinniga promenader som vanligt. Mina fötter äro alldeles ömma, men likväl kan jag inte hålla mig lugn. Men snart skall jag få mitt rum, och då skall mitt liv börja. Folk som talar engelska får aldrig hus under 14 rupi. Andra får man leta efter.

Jag har upplevat solnedgångseffekter, skymningar, aldrig skall jag ha djärvheten att måla detta. Det är oförglömligt. Och nätterna, stjärnorna, det är vackert, verkligen vackert. Man är alltid på landet här. Ett slags skog med öppna gläntor, där många människor stämt möte, lägrade stamvis under träden. Det är sant att det finns vägar, men deras damm lägger sig varken på gräsmattorna eller på träden. Himlen är ofta molnhöljd, men solen tränger likväl igenom, strålande; luften förefaller som ett egendomligt fluidum av diamanter och dyrbara stenar i flytande form.

Den 22 mars 1899.

I morgse erbjöd man mig i moskén eller i Medressah ett mycket bra rum gratis. Jag nekade kategoriskt för mitt oberoendes skull. Jag har accepterat det hus jag skrev om för 4 rupi i månaden, med två stora rum.

Jag är lycklig att äntligen vara hemma! Detta *hem* befinner sig i malajkvarteret, där man emellertid påträffar allt: singaleser, tamiler, malatarer, hindustaner (indiska muselmaner), hinduer (de flesta sivadyrkare), pataner, burger, etc., etc.

Min bostad ligger vid en gränd, nära sjön. Mittemot ligger en annan koja, ovanför vilken en strålande måne om kvällen upplyser min hydda, tvärs igenom grenarna på talrika palmer, rikare än Egyptens men mindre hieratiska. Ett fullkomligt lugn råder. Jag sitter och betraktar skådespelet från min sävmatta.

Min hydda är helt ny, helt lysande av kalk; ett rum, inte stort men högt i tak; mot gatan ligger mitt förrum, stort och avskiljt genom ett gallerverk, i vilket ett fönster och en port, likaledes av gallerverk, öppna sig. Sovrummet får sitt ljus från en dörr och ett fönster som båda svara mot dem i gallerverket. Fastän byggnaden är nästan ny, hemsökes den av härskaror av myror, oförargliga, det är sant, och av moskitos som uppenbara sig de första dagarna för att inte visa sig igen. Min säng, som är sammansatt av två bockar i X-form, två trästänger och ett stycke lärft, är tillräcklig och har kostat mig 1 rupi. Jag måste säga att madrass, lakan, skjortor, strumpor, byxor, rockar, etc. här äro lika många tortyrinstrument. Jag darrar bara jag hör talas om stärkkragar och manschetter. Detta klimat är fruktansvärt grymt för den som klär sig i kläde eller i åtsittande plagg. Naken eller klädd i muslin, är det något ljuvligt. Det är då varken varmt eller kallt, man märker inte temperaturen. Man befinner sig helt enkelt väl. Man må bara akta sig att gå med obetäckt huvud. Man måste vara svart eller sivait för att riskera något dylikt.

Jag har nu acklimatiserat mig. Jag har övergivit min tropikhjälm för att återtaga min svarta mössa som jag burit från nordpolen (sic) till ekvatorn. Om några dagar skall jag emellertid lägga mig till med turban och den fullständiga indiska dräkten.

Man hänför mig till de mest skilda nationaliteter. En perser har frågat mig om jag var från Turkestan. Man är skandaliserad av att se mig klädd som europé, man kommer att bli det mindre av att se mig som asiat.

Sedan någon tid hända mig de underligaste äventyr. Andra skulle förvåna sig över dem, jag finner dem logiska. Du kommer att tro på en förutfattad mening, på en förblindelse från min sida till förmån för muselmanerna. Må det vara nog att jag säger dig att jag i Islams namn har blivit mottagen på ett på en gång värdigt, hjärtligt och intagande sätt, och detta till trots för min obekantskap med bruken. Jag har med några av de muselmaner som mottogo mig på detta sätt nästan vid första åsyn haft samtal av ett slag som man inte kan föra förrän efter åratals umgänge.

Nej, min beräkning har visat sig mycket riktig när jag kom hit. Det är helt visst i Indien som jag kommer att bli förstådd. Jag bör säga dig att nästan alla här äro sufiter; bland dem finns det helt märkliga intelligenser. Man måste se dessa präktiga malajer. De äro verkliga hedersmän. Öppenhet, hjärtlighet, takt, godhet äro deras utmärkande kännetecken.

Jag återtager här min beskrivning på morgonen efter att ha sovit som en stock. Vädret är grått. Himlen är betäckt; regnet faller som ett sommarregn. När luften är mulen här, är det storslaget vackert; himlen är som ett ofantligt valv av genomskinlig pärlemor mot harmonier i grönt, träden, gräsmattorna och de rosafärgade vägarna.

Det är litet svårt för mig att säga dig min mening om dina verser. Jag ger dig rätt i att din mentalitet av i dag är vackrare, mera medveten än förr i tiden, liksom ditt ansikte. Men din poesi är inte längre lika intensiv i sin känsla i de senaste poemen som i de första.

»Soir d'automne» är alldeles underbar. Det är verklig poesi: »je trouve mes sanglots plus d'un sinistre accord», och detta: »vous êtes bien l'écho qui convient à mes pleurs». — Att tala genom naturen är som en trolldom. Människans anlete förblir alltid mänskligt. Men den som äger horisonten, rymden, stormbyarna, åskan till språkrör, han är lik en gud. Som en hög eremit anammar han skapelsen som Gud har skänkt för att höja sig upp till honom. I landskapet finner den bedjande människan kraftkällor som intet begrundande kan giva honom.

»Sorcière», »Adoremus» är mycket vackra, jag erkänner det, låta oss ana ett överlägset själsliv, ditt! Men de äro mindre intensiva som sinnesrörelse.

Den vackraste är likväl »Prière noire». Där talar du till Gud med hela din varelse, med själva lemmarna.

Är det skönare att tala till människorna i egenskap av Gud eller på Guds ingivelse? Jag vill inte uttala mig därom, ty jag är själv tveksam. Jag tror, min kära väninna, att det är av nöden att söka sig till naturen, att åter varda Guds vän och bundsförvant, att bruka hans ord och hans vapen, att forma om horisonten som skulptören leran, ända till dess den ger dig gensvar, att få träden, stenarna, sjöarna att tala, att resa himmelens valv ända till dess det är din egen boning. Då är lemmarnas språk, ordens språk dig underdåniga och de bliva fruktansvärda demoner som utöva sin makt över människorna.

»La prière noire» är strålande men hastigt nedslungad på papperet, endast den första strofen är komplett, med djärva, fria anslag. I fortsättningen tappar du tråden; d. v. s. man återfinner den lätt, men den tvingar sig inte på en, vilket är nödvändigt. »Soir d'automne» och »Si j'étais» äro inte imponerande men fängslande. »Adoremus» är en magnifik skiss, med arkitektoniska anslag här och där. Jag menar, att det är en skiss på samma sätt som »Axel», om du kommer ihåg min mening om denna dikt (av Villiers de l'Isle-Adam, se Ivan Aguéli I, s. 175!). Ett magnifikt tempel dolt av byggnadsställningar.

Det är 31°, klockan är 2 och posten stänger klockan 6. Om jag har sagt några dumheter får du förlåta mig. Du har bett mig om min mening, jag ger dig inte mera än mitt första intryck och jag skall skriva utförligare därom med nästa båt.

Det finns i Vellore, nära Madras, ett muselmanskt seminarium, där man får undervisning och föda under två år, men jag vill måla, jag. Jag skulle i alla fall kunna studera där, men jag vill måla, hör du!

Colombo — maj—juni 1899.

Nom de nom de nom! . . . det slog inte fel. Se så där, nu har jag fått en själ att svara för. Jag är på väg till min frukost när jag får syn på en katt, visst inte vacker. Utan att tänka på följderna böjer jag mig ned och smeker den på ryggen. Och den stackarn till att beklaga sig och säga mig en massa saker: »jag dör av hunger, jag har bara ett öga, hjälp mig då!» I början slår jag dövörat till, fastän inte glad till sinnes. Jag avlägsnar mig motvilligt, vänder om igen och finner den insomnad, utsträckt som död. Nej, jag kunde ej lämna den på det viset, jag skulle haft samvetskval av det hela mitt liv. Jag hade nyss för första gången trätt in i mitt rum och vid sådana tillfällen bör man bedja . . . Jag köper kött en väldig getkotlett, för 10 cents. Med den sätter jag nytt liv i det arma djuret. Han äter glupskt. Han hör inte hemma någonstans. Jag tar honom

under armen. Jehal sköter om honom, likgiltig för den sensation som tilldragelsen uppväcker omkring oss. Jag tar kissen hem till mig. Han äter upp allt köttet, dricker en smula och gör litet toalett, ett tecken på tillfredsställelse. Han behöver tid för att hämta sig, att röra på sig. Här löper han ingen fara. Han är inte rädd varken för människorna eller för käpprapp, eller för en hotfullt lyftad hand. Jag känner ej hans historia, det är kanske dumt men jag kunde inte göra på annat sätt.

Colombo, juni 1899.

När jag plockade upp den lilla Mabrouka blev mängdens förvåning och nyfikenhet omedelbart tillfredsställda genom detta ord: »Zakâte», som Jehal uttalade och som betyder »religiös, kanonisk barmhärtighet», en av Islams fem grunddygder. Alla muselmaner ha förstått; buddhisterna och de kristna däremot ingenting. Det ger dig klaven till deras karaktär.

Ni måste förlora era illusioner på buddhisterna, hundar som skälla och oppfostrade barnungar — sådan är deras karakteristik. T. o. m. de bästa bland dem äro brännmärkta av Jâhiliyet, ett arabiskt ord som är så gott som omöjligt att översätta.

Jâhili sägs om någon som varken har hållning eller jämvikt, eller samvete eller andlig hållning och *Jâhiliyet* är världens tillstånd *före* Islam. Det som jag har velat studera här, Islams inflytande på andra raser än den arabiska, motsvarar tillfullo vad jag har anat. Studiet av ett monument, ett ornament har kommit mig att förstå allt. Endast Islam förmår att tränga in i människohjärtats djup och till världens yttersta gränser bära de eviga sanningarna och den semitiska rasens andliga höghet.

De som här utöva de s. k. kristliga dygderna, saktmod, mildhet, självtukt, jämvikt, det är muselmanerna. Och inte alls de kristna, tvärtom . . .

Min stackars lilla katta *Mabrouka* (vilket betyder *Den välsignade*, fastän hon är en förbannelse i mitt liv) är inte bara enögd, hon är gammal, nästan utan tänder och, till råga på olyckan, dräktig. Hon är ett mål för mina buddhistiska grannars motvilja. De ha velat döda henne genom att tussa på henne en av sina hundar, som har trängt sig in till mig för att bita henne, retad av en barnunge. Det gav anledning till en fruktansvärd scen från min sida; med revolver i handen försätter jag hela kvarteret i revolution; polisen infinner sig, polistjänstemannen var muselman! Jag förklarar att den otrogne hôbi (tvättaren) har sagt till sin *salé* att skicka hunden in i mitt hus för att bita min katta, ett djur som är profeten kärt. Vad fasa! En otrogens hund i en troendes helgade boning, en troende som kan arabiska och är omgiven av heliga böcker. O fasa! Polismannen håller en straffpredikan för uslingen som darrar och lovar ånger (han har inte upprepat försöket). Rättvisans hantlangare uppmanar mig därefter att gå till prefekten och begära tillstånd att skjuta på hunden för den händelse att fallet skulle upprepas. Jag svarar att hunden förefaller mig jämförelsevis oansvarig och att vad tillstånd beträffar det enda som jag skulle vilja erhålla vore att döda hans ägare. Så gör man i Turkiet. Man säger mig att engelsmännen inte tillåta detta. Jag beklagar förhållandet. Polismannen, som delar mitt beklagande, försäkrar mig att de ej skola upprepa det skedda. Härefter återställes lugnet så småningom och händelsen skänker mig ett *fruktansvärt* rykte som jag vil försöka på allt sätt vidmakthålla.

Äntligen har livet blivit lättare och mindre kostsamt för mig, i synnerhet sedan jag, på Jehals råd, gör min proviantering hos muselmanerna. Jag gör inte av med mer

än 30 till 35 cent om dagen, och detta i Indiens dyraste stad. Också är jag Jehal mycket tacksam för hans goda tjänster, liksom hans vän Quâsim och några andra vilkas vänliga mottagande jag aldrig skall glömma. Quâsim är anställd vid en liten moské och är samtidigt en bland de hederligaste kryddkramhandlarna. Han har en förtjusande katta som han vårdar med mycken tillgivenhet liksom två stackars magra kattor som tillhöra en granne som är buddhist; de komma och anhålla om hans misskund. Hans ansiktsuttryck återspeglar ett absolut själslugn. Det är han som lär mig böneritualen och hur jag skall arrangera turbanen, två mycket invecklade saker.

Det finns överhuvud goda och milda typer bland malajerna och bland Tamilerna från södra Indien, som för övrigt ha ett välförtjänt rykte för mildhet och tillgivenhet, två dygder som alltid äro samstämda i Islam. Jag har en gång gått i deras moské och jag har sett att alla dessa män hade många ting att lära mig. Jag känner i deras närvaro, hur de spända nerverna slakna, hur oron och våldet stillas. Dessa uttryck av ro, klarhet och öppenhet har ni aldrig sett i Europa. Man måste vara en till märg och ben inbiten »intellectuel» för att inte bli helad bland dessa varelser. Om jag vore läkare skulle jag råda mina patienter som led av nervösa sjukdomar att tillbringa någon tid bland dessa vise och jag ansvarar för tillfrisknandet. Deras dräkter äro mycket vackra och mycket enkla: en lång vit skjorta, vidare utanpå densamma ett slags väst utan ärmar (*es sadrigab*). Sadrigahn är ofta scharlakansröd, broderad med guld. Hon är av siden i alla färger men alltid mycket vacker. Man ser dessa män aldrig varken skratta eller skämta eller råka i vrede.

Däremot äro singaleserna inte alls intressanta; deras kvinnor likna apor. Alla äro likväl arier. Hur som helst — denna hop rör sig, piper, är indiskret, nyfiken, gapande och fåfäng. Man säger att de också är oförargliga och inte elaka. Man bör nog inte allt för mycket förlita sig på deras negativa dygder, i själva verket är de så grymma som deras svaghet tillåter dem. Jag har sett ett singalesbarn kasta på en katt, lyckligvis utan att träffa honom, en stor sten, och detta i närvaro av föräldrar och grannar, alla naturligtvis buddhister.

De muselmanska barnen äro oändligt mycket bättre uppfostrade, lugna och milda. Man lär dem, från den stund förnuftet vaknar, att vörda Guds uppenbarelse: Koran. Med ett ord, man odlar hos dem från den spädaste ålder den religiösa känsla som när allt kommer omkring, betecknar den slutliga begreppsskillnaden mellan människan och djuret.

Jag har, som du ser, blivit en fanatisk muselman: detta beror på många orsaker. För det första är livet ett helvete i ett icke muselmanskt land. I Europa kalla vi varje vision av det övernaturliga för satanism och djävulsdyrkan. I hallucination se vi tingens verkliga, dolda innebörd. Men den dolda innebörden, det är helvetet och ingenting annat än helvetet. Här är det motsatsen.

Grundvalen till Islam är mycket vacker. Det är varken en religion eller en civilisation som de andra. Det är ett själstillstånd som jag en dag vill analysera. Detta själstillstånd har skapat en mängd ceremonier, bruk, vanor, tycken som i början förefalla godtyckliga, barnsliga, utan ordning, men som i själva verket, om man studerar deras psykologi, deras orsak, deras ursprung, deras dolda mening, framträda som lika många utvecklingsfaser, konsekvenser, uttryck för samma mentalitet.

Jag har frågat mig, varför Islam ej behärskar hela världen, och varför den inte är fullkomlig, men endast mindre ful än andra. Jag är absolut övertygad att den enda orsaken därtill är att alla Islams föreskrifter inte efterföljas, och jag tror också i min

själs uppriktighet att den muselmanska evolutionen mot styrkan och blomstringen skall ske i Islam själv genom element som redan existera där och inte alls genom att tillföra den något nytt. Det skulle snarare vara en eliminering än en import av något främmande element . . .

Jag har besökt museet, nästan uteslutande lokalt, inte mycket rikt, men beundransvärt organiserat och dyrbart inrett, som fallet i allmänhet är med engelska museer. Där finnas konstföremål, etnologi, antikviteter från landet, naturhistoria.

Konsten på Maldivöarna, ett självständigt, muselmanskt land, är en uppenbarelse. Mycket vacker, mycket enkel och av stor stil. Jag har sett ett malajiskt halsband i guld av en mycket egendomlig stil som jag sedan åratal har gissat mig till med stöd av vissa antydningar och som är svår att formulera. Se här några allmänna drag: återhållsamheten, frånvaron av allt braskande äro de härskande dragen. Dess ingivelse är helt intim, tystlåten, vilket icke utesluter intensitet. Renheten, syntesen äro förenade med en stor fantasi. Hela landskapet, eller snarare naturen, finns avspeglad däri. Tänk dig vad en vacker *beslöjad* musik skulle kunna vara och du har anslaget. Sedan Egypten och Sudan har jag inte sett något vackrare. Denna konst utgör för övrigt en lycklig motvikt till den egyptisk-arabiska konsten och den från det orientaliska Sudan. Hela det övriga museet är Singalesiskt och Tamil.

I Tamilernas nuvarande smak finner jag spåren av en mycket utvecklad och helt och hållet oberoende antik civilisation, djupare och mera lysande än Singaleserna som inte har motstått det utländska inflytandet. Jag känner inte dessa trakters historia. Men jag finner här dokument som är mera vägande än anteckningar, siffror och legender, det är konstverken och jag drar mina slutledningar av dem.

Singaleserna äga inte någon egenartad civilisation. Deras konst har ingen vilja; den är rik, elegant, yppig, men det är varken rim eller reson däri; den kvarlämnar hos betraktaren ett intryck av något mjukt och flytande, ingenting mer. Inför dessa ting skymtar man obestämt elefanter, krokodiler, sköldpaddor, bananer, kokosnötter, papegojor, en massa blomblad — och det är allt. Holländarna och portugiserna ha kvarlämnat djupa spår i detta svaga, fadda folk, vars kvinnor sakna skönhet.

Med Tamilerna är det en annan sak. Fastän utvandrade från södra Indien, stå de i närmare beröring med naturen, befinna sig mera i jämvikt, äro mera hemma hos sig, att döma av deras konst. Här finns det litet ordning och stil, litet syntes, en åsyftad verkan och koncentration. Du känner redan till denna tamilkonst, dravidien, från södra Indien, från Madura och Trichinopoli. När jag med egna ögon fått se monumenten och arkitekturen skall jag tala med dig mera utförligt därom. Hittills har jag inte sett annat än smyckena och litet keramik. Jaffna är centrum för tamilkonsten på Ceylon: Candy huvudorten för den singalesiska.

I den etnografiska samlingen har jag sett en massa underliga masker, som man begagnar sig av vid djävulskultens fester som utgör grundvalen för folkets religion i det inre av landet; jag har också sett husgerådsredskap, musikinstrument, etc. etc.

Den naturhistoriska avdelningen är magnifikt installerad i övre våningen. I den zoologiska samlingen har jag sett några vilda katter, några leoparder; vidare ormar i en lång rad, somliga giftiga, andra ofarliga, alla vedervärdiga. Jag har observerat att alla giftiga ormar äro tecknade med vita och svarta kvadratiska fläckar, som våra huggormar.

På tal om vilda djur har jag inte återsett några moskiter; men några flugor, ödlor och slutligen en morgon en liten skorpion i mitt tvättfat. Om natten hör jag stundom mitt kärl promenera, men jag bryr mig inte därom och Mabrouka rör sig inte.

På vägen från museet stannar jag vid vägkanten för att på nära håll examinera en mycket vacker *Cyperus*. Under det jag med uppmärksamhet undersöker växten närmar sig en burgher och förvånar sig att en muselman känner till botaniken. Jag svarar honom mycket lugnt: »Lakej, när dina herrar ännu var människoätare så stodo araberna redan på höjdpunkten av civilisation.» Härtill önskade min gode burgher inte någon fortsättning, han tog till fötterna och springer ännu.

Se här den grupp man oftast möter i museet: en kuli, hans hustru och deras unge betraktande föremålen. Mannen förklarar, han bär turban, europeisk jacka, en stycke kläde omkring höfterna och över magen, lår och ben nakna, en paraply under armen. Hon bär en bindel av rött tyg omkring höfterna och därifrån vidare över bröstet och som en hängsle över axeln, med sin yttersta del fäst vid bältet bakifrån. På hennes höft sitter ungen helt naken, prydd med några smycken, med ringar kring handleder och smalben, halsband, kedja kring midjan, allt i silver vars vita ton gör en mycket vacker effekt mot huden. Alla tre hade en hudfärg av vacker choklad i tabletter. De föreföllo intelligenta och mycket sympatiska och påminde på intet sätt om våra landsortsbor om söndagarna i Louvren.

Ju mer jag ser och ju mer jag iakttager, desto mera märker jag att det här finns oerhörda tillgångar, både intellektuella, moraliska, naturliga och ekonomiska. Engelsmännen ha inte utnyttjat allt, långt därifrån; det finns affärsgrenar som de inte alls ha rört vid, ty de äro alltför mycket infödingssaker. Här finns plats för alla. Muselmanerna här äro mycket lyckliga att få mottaga nya europeiska element ibland sig, när de äro pålitliga, och varje engelsk tjänsteman som är avskedad av religiösa skäl får omedelbart sin utkomst hos dem. Hinduerna äro mycket sympatiska och deras umgänge ersätter med fördel europeernas som här göra intrycket av provinsbor eller av tillfälliga turister som stannat en dag för att åter avresa den följande. Den europé som förstår att skicka sig skall alltid mottagas med öppna armar.

Muselmanerna äro mycket uppriktiga, besjälade av goda avsikter och avhålla sig från varje dålig handling; man finner inte bland dem, varken denna rovgirighet eller detta svek eller denna tjuvaktighet eller denna smuts som i Europa levantinerna och Egyptens blandraser äro vana vid. De likna snarare europeer, minus fulheten och oärligheten.

De kunna ha hela europeens raffinerade tankearsenal, men de ha dessutom godheten och alltid mildheten. Jag överdriver på intet sätt. Detta har bevisats mig av varje dags erfarenhet.

Colombo, juni—juli 1899.

I går mottog jag ett angenämt besök. Det var vid niotiden, jag intog min middag, sittande på marken bakom den halvslutna dörren, med lampan framför mig som min ljuskälla förtärde jag mitt ris ur matkoppen. Plötsligt sticker en tass, vit som snö, fram i öppningen mellan de båda dörrhalvorna; jag öppnar helt förvånad, och se där sitter jag öga mot öga med en vacker vit katta, som en smula besvärad börjar tilltala mig: »Jag har sett dig gå förbi, och du och jag äro de enda vita i kvarteret, säkerligen från samma land och tillhöra kanske samma familj.» — »Stig in, förtjusande granne, och värdes dela min enkla måltid!» — »Med förtjusning, fastän jag äter gott alla dar hos min far, som är en god muselman och föder sina kattor väl.»

Hon äter av riset och gör slut på resterna av fisken som Mabrouka har lämnat. Jag hade händelsevis bröd den dagen, och hon finner det delikat. Och så gör man litet kur för varandra, till stor sorg för Mabrouka, som inte kände sig så vacker som den

Tibetanskt och tamil-alfabet, skissboksblad.

Enskild ägo.

påträngande grannen. Svartsjuk och tung till sinnes vänder hon baken till och försöker att sova. Då tröstar jag henne med smekningar, och lugnad låter hon sig nöja och lägger sig att sova på allvar, denna gång på sängen.

Plötsligt bryter sig hunden, buddhistens smutsiga hundkrake in morrande: »Haourr, haourr», fylld av begär att massakrera allt som kom i dess väg. Jag tar min käpp och rasande jagar jag ut missdådaren, som räddar sig tjutande. Min sköna granne räddar sig själv, blek av rörelse, men med löfte att återkomma. Och hon kom i själva verket tillbaka och den fruktansvärda hunden också. Nej, säga vad man vill, du skall aldrig få mig att tro att hundar som denna kan räknas till den förnäma världen.

Men se hönorna och tuppen och korparna, det är varelser med födgeni det! Jag kastar något ätbart i gränden, och genast är där en svärm korpar, komna jag vet inte varifrån, som betrakta styckena på förhand, gör en rättvis fördelning av bytet för att undvika varje diskussion på själva platsen. Så sitta de och blinka åt varandra. Då visar sig tuppen, dekorativ, majestätisk, skrytsam och efter honom några hönor och kycklingar i en lång rad. Tuppen håller ett vackert tal för vart fjät som för honom närmare till bitarna. Korparna se detta och ge varandra tecken med spydig min. Tuppen gal och predikar alltjämt, och på två stegs avstånd från bitarna vänder han sig om mot hönorna och uttalar slutfraserna på sitt vackra tal. I detta ögonblick klyver en korp luften snabb som pilen och faller rakt på föremålet för allas lystnad och för bort det med ett hånskratt; och hela bandet till att hålla sig i sidan vid åsynen av tuppen som rasande, komplett berövad all hållning och värdighet, gör ett anfall, helt solokvist,

i den tomma rymden, skriande: »Tag fast tjuven!» och utslungande mot bandet av frossande fåglar de värsta förbannelser.

I förrgår eftermiddag gav alla kvinnorna och barnen i gränden sig till att springa till gatan under utstötande av skrin. De bar i triumf en ofantlig rund trumma, ungefär en meter i genomsnitt och en decimeter hög, med hud spänd blott på en sida. Man bär denna trofé till grannarna mittemot. Tystnad. Man placerar instrumentet mitt i rummet som ett tebord och alla damerna taga med värdighet plats runt omkring det. Plötsligt ge de sig till att slå därpå med all kraft och åstadkomma ett bedövande infernaliskt oväsen. Men när mina öron ha återhämtat sig dröjde det inte länge innan jag kunde uppfatta absolut praktfulla melodier och rytmer, somliga majestätiska, andra pompösa och dekorativa *de tous les diables*.

Man tror sig se Satan själv komma i stor gala åtföljd av sin svit där stundom oroande, stundom glada ljud blanda sig. Man måste komma till Orienten för att få se vad trumma är, detta helvetiska instrument som för den som förstår rytmen är grundvalen för all konst . . . Och alltjämt dunkade damerna och man kan gott säga att de berusade sig med bullret.

Se där något som med fördel skulle ersätta *garden-partyt* eller *five o'clock-teet* i Europa, i synnerhet i England och Skandinavien, där kvinnorna förena sig för att sladdra och göra slut på folks goda rykte. Ett sådant trum-parti kvinnor emellan skulle kanske åstadkomma mera oljud än en pique-nique men skulle i alla händelser åstadkomma mindre ont.

Jag finner inte siestan längre nödvändig sedan jag bär infödingsdräkten, Sirwâle, ett slags mycket vida byxor som draperas på ett rep som tjänar till bälte. En lång, vit skjorta som räcker ända till fötterna, långa och raka ärmar, en helt vit och mycket lätt turban. Jag tillägger ett arabiskt draperi omkring huvudet och axlarna som jag fäster med en stor näsduk av violett siden, som gör en mycket vacker fläck i all denna snö. På det viset är jag beundransvärt väl rustad att fördraga hettan. Och jag tillryggalägger kilometer, alltjämt i själva staden, under de hetaste timmarna utan att lida. Vällusten att taga på sig en klädedräkt, komponerad på detta sätt och som kommer direkt från tvättaren är obeskrivlig. Renligheten är för övrigt en ren nödvändighet; den förutan må man akta sig för ohyra, myror, flugor, myggor, för att inte tala om ormar och skorpioner — som åtaga sig att återkalla en till ordningen . . .

Ivan.

Den 28 juni 1899 skriver Ivan det enda bevarade brevet till modern från Indien. Han tackar för brev som han fått för länge sedan och säger, att han har velat skicka blommor men det är omöjligt att pressa nu under regntiden.

Som du kanske har hört lever jag tillsammans med muhammedanerna här, som är det bästa folket i Indien. De ha samma gud som de kristna och judarna och dyrka honom på ett värdigare sätt. Swedenborg satte dem mycket högt.

— —

Jag hoppas du godhetsfullt ursäktar mig för att jag besvärar dig om pengar, men det är nödvändigt för mig.

Om jag nu får hava fria händer en tid, skall jag ordna för mig så att jag kan få en god plats där jag kan få resa till Europa möjligen varje år eller vartannat år. Detta

är mycket möjligt, o. i alla fall så är jag dig lika nära här som i Paris. Det är ej flera faror här, tvärtom.

— —

Här finns te, kaffe, chocolat, cardemumma, peppar, kanel, allt möjligt, i blomma, men omöjligt pressa, (skall) sända dig detta litet senare o. skriva oftare till dig sedan jag blivit en smula bättre. Glad att höra att du mår bättre än jag.

Tillgivne sonen
Ivan.

Colombo 5 juli 1899.

»Igår var dagen svår för min katta. Hon har inte förtärt något varken idag eller igår.» Man får de mest ingående detaljer om det arma djurets sjukdomssymptom. När Aguéli äntligen uttömt detta tema, övergår han att tala om sin vän Mr. Joseph vid det naturhistoriska museet. »Det är en präktig pojke och han vantrivs och är förtvivlad bland borgarna här. Hans bror som är redaktör för en stor daglig tidning och har lovat att göra reklam för mina franska lektioner. Med kofferten som jag sänder den 10 juli, skickar jag några anteckningar om honom, vilket jag mycket gläder mig åt. Han har familj i Candy, släktingar överallt och jag har blott att be honom, så sätter han sig omedelbart i rörelse. *Det är alltså för min skull* som jag ber dig om husrum i Encyklopediens spalter för Mr. Joseph.

Oktober—November är den vackraste friskaste årstiden. I november nya regn. Men det är vackert också den tiden.

Candy är en bullersam, fashionabel stad. Peradéniya är en magnifik, en ofantlig fredlig by med botanisk trädgård. — Jag tänker slå mig ned i Peradéniya, dit jag får rekommendationer. Det ligger bara några kilometer från Candy, där man kan få allting. Så fort min katta är återställd, skall jag fara och undersöka förhållandena; Mme Joseph har skrivit att det är underbart hälsosamt i Candy. Men Trivandrum är att föredraga. Låt oss låta bli att bestämma någonting. Hur som helst så ämnar jag slå mig ner i Peradéniya, två timmars järnvägsresa härifrån, och sedan få vi se.

Det är nu frukttiden; i oktober finns det fisk men ingen frukt — — —

Den 6 juli. Min katta är lugnare men hon äter inte. Vad mig själv beträffar är jag mycket nere. Om jag inte blir bättre är det inte lönt att du kommer hit. Jag måste nödvändigt få luftombyte, annars går det galet med mig. Jag måste åtminstone resa till Tuticorine, det är den första engelska hamnen, några timmars överfart. Du har förbjudit mig att lämna Colombo, men det är en fråga om liv och död. Om du visste mitt tillstånd skulle du inte ha sagt till mig att stanna. Jag skulle vara tillbaka om en månad; jag mådde utmärkt ända till dess jag fick den choc som du vet.

Jag ber dig att medtaga en del av mitt bibliotek; Grolleau skall ge dig det, han packar, du behöver inte ta någon befattning med det förrän i Genua.

Idag är jag sjukare än min katta; jag tycker mera om det på det viset. Hon ber mig om att få komma in i sitt paradis, vilket består i att få sova på min arm. Det är bara det att hon inte äter. Hon har druckit mycket mjölk.

För att lägga detta brev på posten måste jag taga en rikshaw.

Jag har sagt dig att jag skall bryta mig en bana i Indien. Ju längre jag lever och ju mer jag ser, dess mer känner jag mig försäkrad om framgång. De böcker som jag ber dig taga med dig är nödvändiga härför.

Jag har skrivit till min mor och bett henne skicka dig åtminstone 250 fr. Om det blir något mer är det för en fotografiapparat. Tag också *mycket* fransk poesi med dig, Baudelaire, Victor Hugo, Musset, Villiers de l'Isle Adam, Lecomte de Lisle etc. etc. för att studera och deklamera. Jag kommer inte åt någon litteratur här. Du måste förse dig med alla möjliga rekommendationer. Mlle Lambquet bör ge ett brev för djurskyddsföreningarna i Madras eller i Calcutta eller i Bombay. Jag säger dig att det är nyttigt . . .

Var snäll och ta med till mig också tomma zinctuber No. 10 i stort antal. Och vidare silvervitt i burkar.

Muselmanerna här förstå inte att kläda sig. Om Henry ännu har sin burnus och sin tunesiska kostym komplett kan han gärna skänka mig den. Jag skall ge honom någonting annat.

Här finns en grå katta, ett förtjusande djur men mycket indiskret och mycket tiggande, sedan jag tämt den. Den kommer hit utanför min dörr eller mitt fönster för att säga mig, att hon är hungrig, men det är inte sant. Hon är bara glupsk, den gatslinkan.

Aguéli lockas företaga en resa till Maldivernas ögrupp där enligt en fransk två hundra år gammal resebeskrivning invånarna inte vill se djur.

Timmen närmar sig; den 10 och den 13 juli är det också post till Europa. Bestäm dig om du kommer hit eller till Egypten. I alla händelser så ber jag dig att uppskjuta din resa en månad, ty jag har förlorat mycket tid genom min sjukdom, jag är ännu sjuk och jag kan ingenting göra.

Bästa hälsningar
Ivan.

Jag skall skriva till dig om dina dikter, vilkas begrepp börja klarna för mig.

Aguéli har tydligen varit utsatt för ett obehagligt äventyr, varvid polisen ingripit och fråntagit honom hans revolver. Vari äventyret bestått få vi ej veta, men på en brevlapp till Mme Huot daterad Colombo den 12 juli 1899 skriver han: »Allt har slutat väl. Jag har bland polismännen påträffat en man som är varmt intresserad av litteratur och konst, och som är på det djupaste skandaliserad av det inträffade. Min revolver kommer att återlämnas till mig utan böter. Allting kommer att gå förträffligt.»

Aguéli visar sig sannspådd. En licens för honom att bära revolver utfärdas mycket riktigt av polisen den 13 juli.

Colombo, juli.

Min stackars Mabrouka gör mig mycket besvär, eftersom jag inte kan låta henne gå ut ensam för att skydda henne för den usla hundens bett. Men jag kommer snart att flytta för att bo i moskén och där kommer min katt att njuta av sin fulla frihet.

I går och i förrgår hade jag nöjet att huttra av köld mitt på dagen i Colombo. Jag får ju erkänna att jag inte hade mer än en papperskjorta på ryggen. Men i alla händelser är det nu den vackra årstiden, med en mycket angenäm temperatur. Sommarregn som

i Frankrike, minus den pressande luften. Jag återhämtar mina krafter, t. o. m. musklerna återvinna sin spänstighet. Jag äter som en varg och känner ingenting som är mera stärkande än ris. — —

Vad som fattas i Orienten i allmänhet och i Indien i synnerhet det är centralisationen; den man som kan göra något i den riktningen skall göra inte bara sin utan landets lycka. För detta är det nog att söka inträde i ett av de talrika indiska sällskapen, vilket för resten är mycket lätt; ty de äro toleransen själv, helt och hållet fria från ondska, lågsinthet och chauvinism. Mycket intelligenta, välvilliga, aktiva, öppna; vad som fattas dem är de stora passionerna, den vidunderliga ärelystnaden, begäret att omdana jordens åsyn. De ha inte heller det arkitektoniska sinnet. Jag har ännu inte sett Ahmedabads, Agras och norra Indiens monument, just det som karakteriserar det arabiska inflytandet i Indien . . . Mycket begåvade, mycket överlägsna i vad som gäller abstraktioner äro helt och hållet oförmögna att syntetisera. De kunna lära sig allt, assimilera allt, de äro uppmärksamma observatörer och de tillämpa alltid och väl allt vad de ha lärt.

Så skulle hinduerna också säkert, med litet bättre handledning kunna uppfinna nya fruktansvärda slags krut, som t. o. m. skulle överträffa europeernas. Men att drömma riktiga drömmar, aldrig! Överlägsna galningars drömmar, sublima drömmar om en ny värld som bör komma en dag, drömmen om Herrans tillkomst, om Guds rike på jorden, den härliga drömmen, över allt, om en stor dag som skall bliva början till Evigheten, allt detta är litteratur för de mera försigkomna och lika många gåtor för de andra. Jag har emellertid hört sägas att de tro på en upprepad förintelse och uppståndelse; men enligt deras mening skall det alltid vara samma sak efter som före.

Semiterna tro inte på mer än en uppståndelse men denna djupt allvarlig. Hinduerna se inte annat än en virvel av tingen. Semiterna se två världar, den fruktansvärda närvarande, denna låga, usla värld; den andra, ett strålande *sedan*. Hinduerna ha inte varken profeter eller madhister, eller revolutionärer. Deras helgon äro asketer, botare av skilda sjukdomar, milda lärda eller moralister. Det är föga, det är ingenting i jämförelse med de jättar som, med huvudet i himlen och fötterna i helvetet vilja slita ett stycke av himlen för att därmed betäcka jorden . . . Jag skall ofta återkomma till detta kapitel, ty jag finner däri den ton som anger skillnaden mellan Indien och Egypten.

Åh — öknen, ingenting går upp mot den. Vilka vackra namn araberna ha gett den! Namn av vilka ett enda säger mera än hela böcker! Jag måste komma hit till detta beundransvärda land, bara blommor, grönska, behag, liv, för att mäta djupet av min kärlek till intigheten, till all den vällust som öknen och dess synvillor bereda och vidundrens spökritt under en himmel som är på en gång svart och bländande, över en jord lysande av död.

Här på Ceylon återfinner jag min ungdom. Dessa tropiska landskap, det var just dem jag drömde framför svenska eller normandiska landskap. Som barn drogs jag instinktivt till ställen vilkas *helhetsbild*, vilkas utveckling voro landskap härifrån. Jag ser nu att alla mina förälskelser när det gäller landskap var förkänningar av tropiken. Ja, ja, jag skall måla dem en dag, men ännu är inte ögonblicket kommet . . .

Ansiktena påminna mig också i varje ögonblick om människor som en gång i tiden voro mycket sympatiska, gamla skolkamrater. Alla hinduer ha unga ansikten, av en mild lycklig ungdomlighet, utan grymhet eller oro. De likna det bästa hos europeen, litet egendomligt klädda och överdragna med någon brun färg.

Bland tamilkvinnorna finns det förtjusande uppenbarelser ofta högväxta; välskapade,

halvnakna, alltid elegant draperade i lysande färger, förtrollande, med tunga silverringar litet varstans på deras hud med färg av café noir eller café au lait. Det är ett nöje att se dem passera. De röra sig med en livlig, lätt, behagfull gång, som inte är utan värdighet. Varken perversa eller diaboliska kasta de inte sina blickar på någon och veta inte om man betraktar dem. Det är inte längre egyptiskan, majestätiskt befallande, härsklysten, idel passion och glans; inte heller etiopiskan, som förefaller mig vara en kvinnlig Kristus, minus den profetiska gåvan.

Singalesiskan är mig djupt antipatisk. Jag älskar henne inte, jag vet inte varför och vill inte veta det. För övrigt blir hon vidunderligt ful, när hon åldras, tänderna tränger ut ur munnen på henne som borstiga mustascher. När hon är ung har hon en uppsyn som påminner om en kammarsnärta, och om hon har något vackert i sitt ansikte, så är det en lyckträff, en ren tillfällighet. Och till på köpet skämtar hon med männen på gatan, något som upprör mig . . . *Det är bara en trollpacka som har rätt därtill, en trollpacka är allting tillåtet.*

Ivan.

Den 25 juli 1899 skriver Aguéli ett brev som visar honom som han själv erkänner »en smula modlös och förvirrad på grund av min sjukdom och min svaghet».

Colombo 25 juli.

Emellertid känner jag starkt behov av att resa till Egypten, både för min hälsa och för min framtids skull. Du ser mig alltså färdig att lämna Indien utan att ha sett någon av dessa städer som vi ha talat så mycket om. Du ser att jag inte är nyfiken. Jag skall se dem längre fram, om det behagar Gud. Jag måste nödvändigt draga några pengar ur detta land, och jag skall förtjäna dem, jag är övertygad därom. Det skulle vara för långt att nu förklara för dig varför man måste ta vägen över Egypten för att komma till detta land, men det är på det viset. Egypten intar i Orienten vad civilisation, vetenskap och förfinade seder beträffar samma ställning som Frankrike i Europa. Alla böjer sig inför det som har fått erkännande i Egypten och man gör synnerligen rätt däri.

Vill du också ta med dig färg: silvervitt, några burkar, och tomma tuber, mörkblått, ultramarin, smaragdgrönt, några tuber No. 10. Övriga färger kan jag köpa här.

Min lilla revolver har räddat mitt liv men vid ett allvarligare tillfälle skulle jag behöva en större. Det finns stora och vackra för 15 och för 30 francs, titta efter hos »le chasseur français». Jag tycker att en av Encyclopédie Contemporaines »sidés Algériens» skulle kunna skänka mig en vacker kostym från Algier, den skulle klä mig mycket bra. Skulle man inte kunna på diplomatisk väg sända mig en utan annan kostnad än frakten. — — —

I går var jag oerhört svag. I dag är jag bättre, men i morgon är jag kanske halvdöd. Man är inte säker på någonting. — Mabrouka är alltjämt slö av lycka. Men hon vill flytta hon också. Tack vare henne kan jag ingenting beställa, inte avlägsna mig en hel dag, inte resa någonstans. Vilket fruktansvärt band i tillvaron och likväl skulle jag utan henne inte haft någon glädje.

— — — — —

Kom ihåg att muselmanerna endast känna mig under mitt turkiska namn: Abdul Hâdi. De andra: Aguéli. — Jag tänker att du inte avreser förrän i september och jag skriver ännu några gånger till dig . . .

Colombo den 2 augusti 1899.

Min kära väninna!

Jag skriver ännu några ord till dig. Jag har åter flyttat över till moskén där allting var på sin plats. Mitt rum var likadant som när jag lämnade det. Här finns inga moskitos. Jag har tagit ett bad vid brunnen, men jag har blivit litet frusen i skuggan, som alltid är sval. Nätterna är likaledes svala, den kvävande värme och förtärande sol är okända här där svalkan är försåtlig, man förkyler bröst och mage och solen gör en anemisk. Det är helt enkelt anemin och febern alstrad av fuktigheten som gör mig illa. Jag har lidit av detsamma i Alexandria och på vissa platser i Frankrike som likaledes är fuktiga.

Du kommer säkert att finna detta förtjusande. Ingen kvävande hetta, inget eller mycket litet damm, frisk skugga. Du har ingen anemi att frukta, du som inte älskar att promenera i solen. — Elephantiasis måtte vara en form av reumatism. Jag lider ännu inte därav. Mina ben har blivit som stickor. Jag är till ytterlighet utmärglad och jag frågar mig hur jag skall kunna invänta din ankomst här ännu i två månader. Nej om jag ännu en gång skall tillbringa en regntid, var det vara månde, skall jag dra försorg om att skriva mitt testamente på förhand. Om fuktigheten i Paris angriper mitt hjärta så lägger sig denna på min livsnerv, och det är ju alltid ett framsteg.

Den violetta, hyacintfärgade himlen, de rena silvertonerna i palmbladens reflexer och guldet i grönskan där solen silar igenom, har varit det bästa läkemedel för mig mot alla möjliga nervsmärtor, kriser, kramptyckningar, våldsamma plågor, etc. etc. Jag har mildrats vid den ständiga åsynen av dessa harmonier, och denna mildhet har ingenting att göra med organismens uppmjukning; om jag vore mindre anemisk skulle jag njuta mer.

Måtte jag kunna återvända till Egypten för att återhämta mig en smula! Ur politiskt hänseende måste jag göra Egypten till mitt land; jag skall alltid finna tillfälle att resa var som helst i Egypten, att återvända dit som till mitt eget land, utan några som helst svårigheter.

Jag grämer mig likväl inte alltför mycket över att inte ha stannat där. Jag kan inte skriva för mattighet.

En tids vistelse i Egypten innan jag kom hit (ett uppehåll på vägen) och alla svårigheter och komplikationer skulle ha varit avlägsnade, det är sant. *Jag riktar likväl inga förebråelser till dig,* och se här varför. Kanske hotade mig en fara i Egypten just då och att av de två olägenheterna jag utsattes för den mindre. Se där en följd av fatalismen. Säg mig en sak: Förmådde du mig att avstå från tanken att stanna i Egypten på grund av en ockult, hemlig ingivelse, efter en bön? Eller pratade du helt obetänksamt? Jag finner mig nödvungen att utveckla detta för dig för att du äntligen skall bli övertygad om att jag inte anklagar dig för den otur jag haft genom att följa ditt råd.

Colombo, fredagen den 25 augusti 1899.

Min kära väninna! Jag har verkligen inte mycket glädje av att skriva till dig. Jag kan inte förklara din bestörtning, din brist på sinnesnärvaro. Jag har aldrig känt någon varelse som är mera ombytlig än du är det sedan någon tid. Har du då förlorat varje kontroll av fakta. Du skriver till mig att förbereda din vistelse här; nåväl jag gör mig all möda för detta ändamål, allt under det jag svarar dig med omgående post att det är bättre att jag reser till Egypten. Någon tid därefter besluter du dig för att komma till

Egypten. Därefter utan någon som helst förberedelse denna famösa biljett till Genua, som kommer mig i handen som fallen från skyarna och som jag inte vet vad jag skall ta mig till med. Först och främst hade jag kunnat skaffa densamma här för 170 francs, nästan 50 (*femtio*) francs billigare!!! Oh, jag skall komma ihåg din sparsamhet! Jag har ju berättat *för dig* om en lysande anställning, som jag har fikat efter. Jag har fått sex veckors respittid för att resa till Hyderabad och fullborda mina studier; men sex veckor skulle räcka, resan till Hyderabad kostar 20 francs. Och så kommer ditt olycksbud. Denna biljett, det är höjden. Jag skall försöka att skicka den tillbaka till dig.

Men du är omöjlig. Du uppmanar mig att måla. Nåväl, här är ett paradis för en målare. Jag måste alltså vända om hem — Varthän? Till Paris, där jag inte kan måla !!!???!!! Förklara det för mig.

Jag kommer alltför väl ihåg Ditt Paris och jag vet verkligen inte vad jag skall göra där. Du säger att det finns arbete för mig? Vad då? Jag har väntat i fem år och där fanns ingenting. Jag står med gapande mun inför detta fenomen.

Och alltsedan några dar innan min avresa har du inte upphört att skada mig. För det första hindrade du mig att resa till London för att skaffa mig rekommendationer och träffa Lord Stanley. Du hindrade mig att stanna över i Egypten för att komplettera min arabiska, vilket gör att jag förfelat min pekuniära framgång här och att jag nyligen gått miste om denna plats på 6,000 francs. Vidare har du förbjudit mig att resa till Bombay, dit jag hade värdefulla rekommendationer, där jag har ett arbete att utföra för Mr. Dérembourg och där det inte finns någon pest. Du anvisar Colombo som min vistelseort och så befinner jag mig i fiendeland där allt är att frukta. Till på köpet har jag inte pengar för mera än högst en månad till. Och det tar två månader att skriva till min mor. Regntiden håller på att börja och med min katta på halsen kan jag inte företaga några resor för de pengar jag har kvar. Jag kan inte resa till Egypten eftersom jag skulle stiga i land utan en sou, med en katta i famnen. Vad skall jag då göra. Res till Genua!! Men min kära väninna, du glömmer att jag inte äger de pengar som behövs för att återvända varken hit eller till Egypten och jag har inte heller de pengar som behövs för att leva i Paris. — Som du ser är det en verklig mördarkula, utan något kryphål, ett sannskyldigt litet helvete så fullständigt som möjligt, som du har ordnat för mig. Men en förrädare skulle inte ha ställt till sämre för mig, kanske skulle han ha arrangerat sig så han skulle draga någon fördel av det. Medan du åter inte drar den ringaste vinst av alltihop. Du är alltså snarare vimmelkantig.

Men den som ordnar om människoödena, han måste ha ett huvud som är solidare än så. — Lördag. Jag finner klokt att inte riskera resan till Paris utan att ha pengar till återresan. Du vet det mycket väl.

Jag befinner mig i den fullständigaste ovisshet och tvekan. Vad skall jag göra? Återvända till Genua. Kasta fullständigt bort denna resa som knappast har börjat, åter börja leva — som konstnär — jag skall åter tvingas ned i overksamheten och obemärktheten. Förlora alla dessa utgivna pengar, alla dessa månader, så många ansträngningar, och varför. För att återvända till Paris, för att du skall få hånle åt mig, för att min lydnad mot dig måtte bli ett nytt medel att göra mig modlös och förkrossa mig. Jag ser inga andra motiv, ty när du inte oroar mig med skräcken för din förbannelse och din död, är jag inte sjuk. Jag har haft litet malaria, det är sant, och jag kommer att få *fullt upp* av det nästa månad, och jag beräknade att kunna resa härifrån till Egypten vid den tiden. — Nu är det ingenting annat att göra än att vänta på vad ödet vill, det har alltid behandlat mig som en styvmor.

3.

Egyptiskt kupolhus.
Tillhör Nationalmuseum.

Har du verkligen handlat efter mogen överläggning hela denna tid. Jag betalar redan mycket dyrt för det och jag kommer att göra det ännu mera.

Jag ber dig att noga läsa och överväga de följande raderna.

1) Överflytta de 70 francsen från agenten i Genua till agenten i Port Said.

2) *Förflytta dig ingenstans och framför allt gör ingenting. Ty du gör allting galet med ett skarpsinne att hitta på det olycksdigra som är synnerligen märkligt.*

Vad mig beträffar ser jag framför mig en omöjlig situation. Jag vet inte vad som är att göra. Jag måste sätta min katta i säkerhet och ge mig härifrån. Nu förhåller det sig så, att min katta inte är säker i Colombo. Jag måste ta reda på ett sjukhus Jaina. Var? *Omöjligt att finna reda på det.* Och så vet jag att jag hade kunnat göra mig underrättad därom i London men inte i Colombo. Med ett ord från Mlle Lambquet som jag har bett så mycket om, hade jag kunnat få veta det utan att förflytta mig härifrån.

Skissboksblad från Indien. Pennteckning.
Enskild ägo.

Det förhåller sig så — det finns kanske tio personer i staden som vet det, och de vill inte säga mig det. Det är en indisk, passiv fanatism.

Det bör finnas i Madras; kanske finns det ett i Madura eller i Trivandrum eller någon annan stans helt nära. Hur skall jag få veta det? Jag har inga pengar för att experimentera; låt oss alltså ta oss till Madras med fyra sous i fickan, det skall bli min nöjesresa. — Och likväl har jag inte ännu välsignat dig. Och förresten, framför allt, kom inte hit. *Framför allt kom inte hit.* Jag skulle inte vara i Colombo. Ingen skall säga dig var jag befinner mig. Mina brev skola nå mig i alla fall; en främling skall förändra adressen på dem och Mr. Sinayah själv kommer inte att veta var jag befinner mig, och han skall svära mig att inte ge den åt vem det vara månde, om han händelsevis skulle få reda på den.

Var så god och skriv var vecka på ett brevkort hur du mår. Det är allt. Jag kommer att göra på samma sätt. Du kan adressera dem till Colombo som vanligt. Men de komma att nå mig i alla fall.

Om jag lyckas på min plats, vilket är föga troligt med hänsyn till situationen, då är allting bra, inte sant? — Du anhåller om ett uppdrag till dessa öar och jag skickar dig respengar. Om jag inte lyckas, vilket är troligt, skall jag försöka att skrapa ihop pengar för att resa till Egypten.

Och det är allt vad jag kan göra.

Och ännu en gång

1) Lämna inte Paris innan min ställning klarnar!

2) Kasta inte omkull mig med dina elektriska batterier i form av brev! Ty det kommer att bli min och kattans död.

3) Var snäll och vänta i[illegible] vrå. Överflytta bara de 70 francsen från Genua till Port Said! Det är var[illegible]nde eller lyckligt för mig denna penninghistoria i Genua. Om jag hade dem tillgängliga skulle de vara väl placerade eller i Egypten om fjorton dagar, d. v. s. en vecka efter ankomsten av detta brev till Paris. Som du ser har du inte vidare lyckligt handlag.

I alla fall finner jag mig i allt detta som lika många straff och prövningar, lycklig att få litet av mitt straff i förväg.

Min kära väninna, mottag uttrycken för min tillgivenhet! Jag hoppas att snart kunna lämna dig nyheter om mig, och goda.

Ivan.

Ställningen är så svår att den minsta obetydlighet kan komma allting att braka sönder. Gör alltså ingenting!

I sin förtvivlan vänder sig Aguéli till Mme Huots son Henry med bön om medling hos modern.

Colombo den 28 augusti 1899.

Min förträfflige vän!

Du måste hjälpa mig att förklara situationen för Mme Huot. Vad går det åt henne? Jag kan inte längre skriva till henne. Och till råga på allt slänger hon till mig en biljett till Genua på 218 francs, som jag hade kunnat köpa här för 170 fr. av samma bolag. Hon tröttar ut mig på ett tillintetgörande sätt. Hör på — oss emellan sagt — vet du varför jag blev sjuk? På grund av en spöksyn som hon framkallar för mina ögon i ett brev, och nu är jag utom mig sedan närapå fjorton dar. Men ingenting är farligare här än att förlora självbesinningen. Det är till följd av denna nervösa chock, som jag har insjuknat. Nu börjar hon på nytt, sedan jag nätt och jämt tillfrisknat. Ännu en sådan kris som jag genomgick för tre månader sedan, och jag är förlorad.

Alltså, först säger hon till mig att komma. Jag föreslår henne då att resa till Egypten. Hon går med på detta förslag. Jag vidtar förberedelser för de två eventualiteterna, hennes ankomst hit och dessutom för en resa till Egypten. Och så kommer hennes returbiljett till Paris, utan någon förberedelse, eller någon förklaring. Jag förstår ingenting vidare för min del. Jag kan inte leva i Paris, jag har inte nog pengar. Jag har varit på vippen att göra min lycka här och tillfällena erbjuda sig i massa. Jag är djupt bedrövad. Jag är inte nog väpnad att möta omständigheterna, tack vare ett utmärkt råd. Nåväl — man får inte enervera sig. Jag har alltför länge legat mina vänner till last; detta måste taga ett slut.

Se här min situation. Att återvända till Paris — det är inte tal om; att återvända till Egypten, ja, med allra största nöje, hämta krafter och börja om på nytt, ty jag *skall slå igenom* och jag anser mig aldrig slagen. — — — Men — jag har 30 francs i reda pengar!!! och en stackars enögd gammal katta som inte skulle leva en vecka utan mig. — Jag har en biljett som har betalats med 218 fr. men som är av ingen nytta varken för mig eller någon annan. Jag har 70 fr. i Genua som jag ej kan komma åt. Alltså omöjligt att resa till Egypten utan att äga några sous vid landstigningen. Min katta kan inte företaga resan. Det skulle vara att ta livet av henne. *Jag måste stanna.* Men om fjorton dar inträffar en ny regntid med nya katastrofer och malaria-recidiv, vilket alltid är mycket farligt. Om hon hade skickat mig pengar till biljetten, skulle jag ha rest den 27 och varit framme i Egypten sedan en vecka när du får mitt brev. Jag har

inte förtjänat detta misstroende som för det första har sårat mig på det högsta och vidare försatt mig i den svåraste situation.

Jag ber dig nu att åtaga dig detta ömtåliga uppdrag: att säga till Mme Huot att inte företaga någonting alls. Att förhålla sig absolut lugn. Är det tillräckligt klart? Om min mor sänder henne pengar för min räkning måste hon expediera dem *omedelbart*, utan tvekan, ty om en månad kommer jag att stå alldeles utblottad. Jag har aldrig befunnit mig i en spändare, svårare belägenhet. Om jag kommer väl ur den, så är det tack vare ett underverk. Och att veta att det är en av mina bästa vänner, som med de bästa avsikter i världen har begått denna förrädiska handling mot mig!

Jag är inte ond på henne därför. Olyckan är för stor för ett människoverk; den är dämonisk från början till slut. Och vad förmå vi mot dämonerna, i synnerhet om vi förlorade huvudet? Jag ser ingen räddning utan i sinneslugnet. Det är mitt enda vapen och skydd, efter Allah, och jag måste respektera det.

Den 29 augusti. Du förstår, jag överger aldrig Indien definitivt. Det är ett mycket vackert land, över all beskrivning. Livet är lätt där. Resurserna och anställningarna mångfaldiga. — Där finns olägenheter, det är sant, men absolut ingenting oundvikligt. Jag ångrar att jag avrått Mme Huot från att resa hit, ty hon skulle vara förtjust. Du kan inte föreställa dig en ljuvligare temperatur. Det är sant att solen vid middagstid suger upp tankarna i huvudet som ett läskpapper, men man känner inte detta annorlunda än som en sömn. Och förresten behöver man bara skydda sig, det finns alls ingenting kvävande, ingenting brännande och förtärande, ingenting alls som påminner om rötmånaden: om man inte har några kuliarbeten att utföra vid middagstid är det synnerligen obefogat att beklaga sig över värmen här.

Det är på grund av min utomordentliga känslighet för fuktigheten som jag har varit sjuk och till på köpet är detta inte uteslutande klimatets skuld. När allt kommer omkring är regntiden inte hälsosam, men det upptar inte mer än fjärdedelen av året.

Vad jag kommer att taga mig till för att draga mig ur svårigheterna vete Gud. Jag måste sätta min katta i säkerhet mot ödets växlingar. Hon måste alltså placeras i ett hospice i Indien. Jag vill försöka att uppdriva några rupi och resa härifrån till Madras för min katta. Där vill jag lära *att tala* hindustani och persiska och försöka att få en inbjudning till kongressen i Kalkutta, som snart skall äga rum. Jag skall inte företaga dessa resor för mina egna pengar. Jag måste kanske återvända på egen bekostnad. Om inte slumpen gynnar mig under detta härnadståg, återvänder jag till Egypten. Och det skulle vara förvånande, om jag inte med tillhjälp av arabiska, persiska, hindustani och turkiska kunde täcka utgifterna för en resa till världsutställningen.

Jag tycker det är dumt att resa härifrån utan att ha dragit någon behållning av mina pengar och min tid. Ända hittills har jag bara lidit — vilket är nyttigt för att lära känna och älska ett land, men som inte skaffar något i portmonnän.

Som du ser, min käre vän, vad detta drömland beträffar är jag i synnerhet upptagen av penningfrågan. Men kom ihåg att på samma gång tar jag motgångarna med mycken filosofi.

När jag ser att vänner och verkliga vänner göra mig skada, utan att märka det och med de bästa avsikter i världen, då börjar jag skratta.

Många hälsningar. Gör nu som jag har bett dig! Jag skriver snart till dig. Bliv min talesman hos Mme Huot med all den grannlagenhet varav du är mäktig! På snart återseende.

Ivan.

När det behagar Allah och Mme Huot att hejda mitt ödes vindflöjel, skall jag skriva till dig angående de böcker som du bör sända mig. Du måste sända mig vad jag begär utan några invändningar, men jag skall inskränka mig till det minsta möjliga.

Vad jag är ledsen att lämna detta land. Nu börjar min vision att taga fastare konturer och de lysande eller mörka massorna befolkas med andar. Jag är sjuk av att inte kunna måla, men man kan inte göra det i Colombo. Det är en jämförelsevis dålig stad med hänsyn till att inslaget av halvblodshinduer, som alltid är dåligt, dominerar där. Jag är litet ledsen på Mme Huot som har fått mig att stanna här så länge, genom att uppehålla mig med order och kontraorder utan ända.

Regntiden har börjat. Jag får vanmaktsanfall vid varje störtregn, men jag skall försöka att hålla mig lugn, om man mer eller mindre olägligt släpper lös stormbyar över mig, då är det slut och jag har ingenting annat att göra än att invänta döden. Det är det man aldrig har förstått. Sinnesrörelserna äro förkrossande här. Jag har sagt det för länge sedan, men det tjänar ingenting till. Att skälla ut mig nu är detsamma som ett regelrätt mord. Att resa till Paris på annat sätt än med en tur- och returbiljett är något som jag redan har försökt mig på och som jag inte vill göra en gång till.

Obs! Försök då att taga reda på adresser och namn på de egyptiska delegerade vid orientalistkongress i Paris i fjol. Du finner dem i bulletinen som kom ut hos Leroux. Skicka mig dem omgående!

Jag skriver till dig mera längre fram.

Discrétion i ditt uppdrag för Mme Huot! Var snäll och bränn detta brev, sedan du gjort nödiga anteckningar!

Jag har fått din tidning, tack. Jag skall skriva om den en annan gång.

Colombo den 20 september 1899.

Min kära väninna,

Jag kan inte resa till Paris. Jag har inga pengar för att leva där och vad det beträffar att bo hos Henry så har han nekat mig det redan i februari månad och jag kommer ihåg hur min begäran att få stanna fjorton dar för att undvika resan med en emigrantångare blev mottagen. Du håller mig inte au courant med någonting. Jag vet alltså inte, om det har inträtt en förändring eller ej.

Och du, du har alltjämt händerna fulla av arbete. Om jag en enda dag kunde vara dig verkligen nyttig skulle jag komma tillbaka, men det är ännu inte fallet.

Jag reser till Egypten, så snart min mor har skickat mig pengar. Ty för framtiden kommer hon att skicka mig pengar direkt. Den här olycksaliga biljetten är giltig ända till årets slut.

Var snäll och skriv lugnt till mig för första gången sedan i februari, utan förhastande eller vimsighet vad som är att göra! Du förlamar mig fullständigt. Jag kan inte göra någonting alls annat än att kola av på stället under såväl fysisk som moralisk tortyr till gagn för ingen. — Men kom ihåg att vid första tillfälle reser jag till Egypten för att återställa min hälsa som har lidit ofantligt under min orimligt förlängda vistelse i Colombo.

Jag ber dig vara snäll att svara på detta brev på ett definitivt sätt. Jag gör inte något motstånd längre. Svara mig, för Guds barmhärtighets skull, utan förhastande, utan raseri så att jag förstår! Låt mig då veta din vilja men jag förbereder dig på att

jag inte reser till Paris utan att äga medel att återvända antingen hit eller till Egypten. Förr dör jag på fläcken, ty livet i Paris är inte möjligt. Alltså, om sex veckor till väntar jag att bli definitivt underrättad. Ditt brev av den 2 augusti har träffat mig utan varken förberedelse eller förklaring och jag nekar att tro på detta utan upprepande och förklaring. Och jag skulle resa till Paris utan möjlighet att kunna ge mig därifrån igen! Nej, och du vet varför.

Alltså, på snart återseende

In.

Tuticorine den 30 september 1899 (lördag).

Kära väninna,

Då jag inte längre kunde hålla ut, har jag brutit upp, då jag t. o. m. föredrar elden framför askan. Jag gick ombord i förrgår kväll klockan 4, kom fram kl. 7 följande dag, och jag kan inte erinra mig ha gjort en mera förtjusande resa. Jag reste likväl tredje klass, på däck, men kaptenen hade älskvärt nog låtit ordna en däcksplats för mig och Mabrouka ensamma, och hon var mycket nöjd.

Mabrouka! Mabrouka är nöjd, mycket förståndig men hennes smak är förvänd eftersom hon är dräktig. Hon är inte svår att vara rädd om. Hon protesterade i riqueshawn i Colombo. Ombord på ångaren hände ingenting; hon var mycket nöjd och vågorna roade henne mycket. — I den lilla ångslupen mellan ångbåten och Tuticorines hamnarm, omkring 20 minuters resa, förde hon ett förfärligt liv, men väl framme lät hon folk handskas med sig med mycken filosofi.

På hotellet har hon inte gjort mycket väsen av sig, men i alla händelser är det tack vare henne som jag har stannat i Tuticorine och tagit in på hotell, dessförutan skulle jag ha fortsatt direkt eller också skulle jag gjort uppehåll vid »Musafir Khana» för att titta på moskén. Det gör detsamma. Gud skall löna mig och under tiden gör du livet surt för mig.

Nu är jag i ditt och min mors våld. Jag har inte pengar till hemresan i fickan, men jag har inte kunnat handla på annat sätt. Jag kan inte förklara dig allt, och om du klandrar mig, är du så orättvis som är tänkbart, och du tillintetgör mig fullständigt.

— —

Madura den 1 oktober (söndag) 1899.

Mina kära vänner: Äntligen Indien — och i hela dess fullhet — och jag hade bort börja i den ändan. Det må vara hänt — satan ville det så. Nu är jag mycket nöjd med Indien och jag har drömt om det hela natten, så att jag inte har kunnat sova. Jag skall berätta om det längre fram. Först och främst Mabrouka. Hon har funnit sig mycket bra till rätta på British India Hotel, men hon åt inte sitt kött. Men hon lapade sin mjölk och spann sitt »ron ron» och var helt förnöjd. I morgon bittida skall jag packa in henne i sin korg mot nya öden och prövningar.

Mabrouka, den skökan!! Jag tar henne naturligtvis med mig, så snart tåget sätter sig i gång, blir hon som tokig. Skrik och tandagnisslan. Jag tar då ut henne ur korgen och det första hon gör är att rädda sig in i en annan kupé under bänkarna. Förfäran! Men hela järnvägsvagnen reser sig och kör milt men bestämt bort henne mot mig. Då närmar hon sig fönstret genom vilket hon ser mark och palmer försvinna med svind-

lande hastighet, hon vill springa efter dem, d. v. s. kasta sig ut genom fönstret på ett tåg i full fart!!! Omöjligt att lugna henne. Jag griper henne, skäller ut henne, jag smeker henne, ingenting hjälper. Hon skriker som en besatt tre fjärdedelar av vägen, vilket var förb. obehagligt, eftersom jag hade kunnat bli tvungen att betala 1 franc för henne och att i händelse av klagomål från en medresande lämna henne i bagagevagnen. Äntligen är vi framme i Madura och jag besluter mig för att stanna där, om inte för annat så för att lugna denna stackars idiot till katta. Förargad som jag är känner jag mig inte ha kraft att uppsöka ett hotell men jag går direkt till Dek Bungalow (d. v. s. den engelska regeringens härbärge). Det var en förtjusande engelsk-indisk villa med en stor park omkring. Då jag är den ende resanden är jag absolut herre över bungalown och parken i 24 timmar för en rupi.

Det var rörande att se Mabrouka under allt detta. Hon rullade ihop sig alldeles som en hund. Äntligen lämnar jag henne.

Allt detta skulle ta ett sorgligt slut. Jag går ut för att se efter henne. Ingen Mabrouka. Jag blev inte skräckslagen, ty jag vet att ingen skulle göra henne något ont. En arbetare ser mig söka, talar om en hund och visar mig i vilken riktning. Jag går åt det hållet. Två barn prata alltjämt om hunden och pekar mot himlen. Jag tittar upp men finner ingenting ovanligt. Då säger en pojkbyting någonting om ett träd, genast ser jag min slyna sittande bland grenarna och väsande som en drake. Jag klättrar upp i trädet och Mabrouka överöser mig med ovett och sätter sig till motvärn men jag griper henne, och där är vi på marken efter faror, grenar, skråmor och svordomar. Jag tar in henne, och hon lägger sig på sängen. Hon gör ingenting annat än sover och dricker mjölk.

Jag skall väl berätta för dig om staden, templet och tamilerna. Madura är en riktig orientalisk indisk stad. Där finns inte så mycket skog men träd och inte litet skugga, och damm, men inte förfärande mycket. Gatorna äro mycket breda, husen små, vackra över all beskrivning, pittoreska och alla olika varandra. Det är inte få som påminna om Egypten, d. v. s. det egyptiska och lantliga Egypten och inte det arabiska och Cairote, Egypten. Andra är venetianska palats helt österländska, d. v. s. mycket avstängda, skyddade för alla blickar, detta i motsats mot Colombo, jag har sett mycket vackra sådana.

Jag skulle säkerligen kunna bli en god kritiker av tamilkonsten. Alltsedan Tuticorine har jag haft en förkänsla av detta monument. Se här det intryck det gör.

Fastän av oerhörda mått, är det varken förkrossande eller förbluffande. När jag fick se den, utropade jag: se just en sådan arkitektur behövs det för dessa horisonter. Där finns ingenting groteskt på något sätt, jag förstår inte att man har betecknat den så. Det är elegansen och kristallen som behärska massorna, d. v. s. landskapet. Ett jämnt slättland här och där enorma klippor, block, inga kullar men klippor. Jag har skönjt på avstånd, på två ställen berg i fjärran. Konturen av templets torn eller pyramider var precis densamma som dessa bergs. Det inre däremot var en sannskyldig djungel av stenar och pelare som var som enorma kristaller men av en elegans över all beskrivning. Man går in och ut där som i en bazar, och det är en sådan i själva verket. Den är oförglömlig denna folkmassa i denna arkitektur. Det finns knappast någon europé här, och jag har inte sett mer än ett par byxor. I templet finner man kor, som är som hemma hos sig. De låta älskvärt folk närma sig och smeka dem. ! De ströva omkring överallt i staden och de som inte tillbedja dem måste beundra dem. Här finns några elefanter också. Jag ger en kaka till en av dem, en stor rasande sälle, alla rusa till,

och jag får veta, att han har en mycket opålitlig karaktär och att jag har riskerat att bli slungad i luften och söndertrampad. Tusan, men jag upplyste dem, att det är ett mycket snällt djur.

Här finns få resande och folk skockas aldrig omkring dem, man känner sig aldrig förföljd. Tamilerna ha åtminstone den goda sidan att de lämna en i fred.

Jag har nyss sett en solnedgång i templet, över cisternen (som är en liten sjö, d. v. s. omgiven med skulpterade pelare), en djungel i sten, omöjlig att beskriva. — Och jag har hört ett stycke kult, en infernalisk musik och röda ljus under alléer av pelare som man räknar inte i tusen men i tiotusental. Det förekommer inga djuroffer, ty de äro ortodoxa Sivadyrkare.

Jag har sett hus som äro ättlingar i rakt nedstigande led från monolitklippor och jag är övertygad att de gamla tamilerna bebodde grottor som troglodyterna (är det det riktiga ordet??).

Den 2 oktober (måndag). Jag har också sett palatset som används som domstolsbyggnad och post. Det är beundransvärt men restaurerat eller rättare sagt putsat, ty man har inte förändrat någonting, det förefaller nytt, modernt, vilket skadar en smula. Fasaden är inte rörd.

Det är mycket vackert, mycket vackert.

Muselmanerna känna igen mig här, fast jag är klädd som europé (för att erhålla vissa små förmåner på järnvägen). De äro mycket älskvärda. Följa mig lång väg för att visa mig en väg eller ett hus. Och ingen tigger slantar av en. Folk skockas aldrig omkring mig, och jag är så nöjd med tamilerna som möjligt. Några smekningar av de vackra korna, utdelandet av bananer till djuren ådrar sig uppmärksamhet och sympati. Så t. ex. ställer sig en ko i min väg, jag låter handen glida över hennes puckel, hals och mule, de är hänförda över sådant. En köpman som bevittnat detta skänker mig för ingenting, om jag får be, två bananer som jag ger åt kon. Då köper jag av honom för en sou. Handelsmannen ger mig åtta eller tio bananer för min slant. Jag fortsätter att mata kon, hon är älskvärd nog att mumsa i sig, och jag ser en liten kalv också, som med stor tillfredsställelse håller till godo.

Här befinna alla djur sig väl. Men här finns inte så oerhört många, utom korna som är heliga. Plåga en ko, och man skall döda dig. Här finns getter, några hundar, några katter och också några helt små åsnor. — Kanske ett tiotal elefanter, *fästa* vid templet (fästa i de två betydelserna, ty om de lämnades i frihet skulle de hitta på rackartyg var de kom åt). Om aftonen sitta två eller tre hedersmän upp på en av dem. De rida runt templet och klockorna som hänga på dem slå klingande mot deras sidor. De är gråsvarta, enorma, och i det sneda ljuset på förgårdarna till denna fantastiska byggnad och bland denna brokiga och pittoreska folkhop är det oförglömligt, och de två dagarna i Madura skola hålla mig skadeslös för så många månaders sjukdom på Ceylon.

Musiken är ett konstförfaret lössläppande av alla naturens skräckinjagande buller. Havssnäckan är av en fruktansvärd effekt. Jag blev rusig av den. Var kväll är det musik i pyramiderna.

Madura den 2 okt. 1899 (kväll).

Jag har strövat omkring hela dagen i staden, förstäderna och omgivningen. Men det är Egypten på kornet, ett grönt och skuggigt Egypten, minus dammet och les bakshicks. Mindre brännande hett också. Här och där buskage och det är på en gång pittoreskt och hieratiskt. Vägarna äro alléer med multipliants, acacior, palmer och cactus.

Åt andra hållet är det slätten vid Gizeh, vintertid, d. v. s. grönskande genomskuret av alléer (vägar) med svart lövverk. I en tredje riktning slättland, få träd men i fjärran några helt röda kullar. Det finns också röda vägar, med ett ord, allt det som man söker i Egypten, utom Kairo, finner man här. Blott ej det enastående ljuset, som du känner, och araben.

Men man har freden, friheten att göra allt vad man vill, se, måla, begrunda, beundra, och om hinduerna händelsevis slutligen skulle upptäcka en, så är det för att vara älskvärda mot dig, och man uppskattar dig mycket för din intelligens och din beundran av allt det vackra de äga.

Tanjore, den 4 okt. I går morse kl. 6 avreste jag från Madura. Ankom kl. 3 hit till Tanjore. Så här ser vägen ut. Norr om Madura finner man beundransvärda, grönskande landskap, på en gång skuggiga, öppna, leende och hieratiska. Man (vem?) har kallat Madura för det dravidienska Athen.

Mabrouka säger ingenting. Ännu inte, ty hon har lärt sig nu att resa. Vackra kullar och vacker, frisk grönska vid Skolavandan. Palmyrapalmen har suggererat denna pelarordning och som dominera. Risfälten ha inspirerat det gröna i shawlen som du har fått. På en väg begraven mitt i de gröna fälten ser man vagnar, oxar, kvinnor i lysande rött och män i vitt.

Därefter närma sig kullarna från alla sidor, vagnen stöter och man skakas så att man får ont i baken. Mabrouka protesterar, stackars katta, och jag visar henne vackra landskap vilket alltid roar henne.

Ayalur. Järnvägen ligger 1,100 fots höjd över havet. En liten vacker och snygg stad. Men mellan Ayalur och Vayampati har jag sett beundransvärda landskap, unika, tjusande.

Föreställ dig ett Franche-Comté, djupa dalgångar i botten på vilka floder och bäckar (som nu voro stigar på grund av den torra årstiden), och sluttningarna på kullarna (i pyramidform och inte rundade) täckta av en översvallande livsbejakande grönska och berg amfiteatraliskt runtomkring, på en gång allvarliga och eleganta till anslaget, av ett obeskrivligt lugn. Det finns några få palmer, men cactus, aloë, accacior, multiplianter. Det var lika vackert som Ceylon men av en annan karaktär, mycket mera hieratiskt. Och luften var ren och frisk, ett sant paradis. Du måste se detta.

Härifrån går vägen utför; det skakar inte längre och Mabrouka säger ingenting mer. Långt innan man anländer till Trichi (nopoli), kommer man till slätten, den enorma slätten,' platt som en kaka, med röd jord alltjämt, mager kultur, fattiga busksnår och inte mycket lyckliga träd. Vallar, fördämningar, ett helt fint uttänkt kanaliseringssystem för vattnet som tryter i år. Torrlagda flodbäddar, broar etc. Under regntiden bör allt detta grönska mycket, och även nu var det visserligen monotont men inte alltför nedslående och inte på något sätt fasansfullt.

Jag såg Trichi i går kväll. Det är en död stad, till hälften i ruiner och grus. Vi är långt från Maduras renlighet och elegans, till vilken hon utgör en kontrast. Och likväl, är den lika intressant. I Madura är allt öppet, utbrett, klart, lysande, sjungande. Här har allt en mörk, tystlåten karaktär, som behagar mig mycket. I Madura påminde arkitekturen om de höga kullarna, djungeln och de fruktbara fälten. Här för den tanken på klippan och det dominerande karaktärsdraget är fastheten, blocket, ogenomträngligt. Och detta karaktärsdrag är beundransvärt väl uttryckt, framställt. Alla monumenten

äro små, med undantag av två eller tre, men alla av en karaktär som inte skämtar. Skönheten är så massiv som möjligt men mot toppen kommer det några drag som ger en tusan djävla flykt åt karaktären. Det är sannskyldiga böner, dessa byggnadsverk, av en värme som jag inte anade. Alla de reproduktioner jag sett ge ingen föreställning om tamilstilen.

Madras okt. 1899.

Mina kära vänner! I Madras sedan 5 dagar. Jag bebor en kula på vindsvåningen som gränsar till den stora Tripolicanemoskén, så kallad efter kvarteret. Mabrouka är med mig. — När man kommer till järnvägsstationen blir man angripen av packet som man finner vid stationerna i de stora städerna. Jag tar en oxvagn med mina tillhörigheter och Mabrouka på upptäcktsfärd efter en bostad.

Omöjligt att finna rum på hotellet till resonabelt pris. Jag går då till moskén de Monti Yâlpête, där jag gör en obeskrivlig sensation, klädd som jag är på europeiskt vis. Men slutligen lugna de sig, bli mycket hyggliga, placera mina tillhörigheter och Mabrouka under lås och bom och anbefaller mig att se upp med tjuvar. Där finns inga rum, alla ligga på den hårda marken under bar himmel. Men på det viset har man det bäst här.

Mabrouka kryper ut ur sin korg mitt i en häpen folkhop. Hon ser sig omkring med stor säkerhet, sätter nosen i vädret och börjar göra toalett med långa slickningar med tungan. Och man frågar mig: »Har du verkligen fört den där med dig från Ceylon? Vilken galenskap! Men eftersom det förhåller sig på det viset, måste du låta den röra på sig och ge den något att äta».

Men det var just det jag var på väg att göra. Och en gammal hedersman, som hade gapat allra mest, ja, t. o. m. gjort sura miner ty han hade något att göra med förvaltningen, blir den som sysselsätter sig mest med henne och gör sig mest underrättad om henne. Han har t. o. m. givit henne att äta några gånger i min frånvaro. En av de roligaste episoderna under min resa var Mabrouka i moskén. Jag stannade där tre dagar innan jag flyttade till den andra stora moskén, där jag nu befinner mig och där jag kan bebo ett rum eller rättare sagt en cell för en fjorton dagars tid, herre över nyckeln. Mabrouka protesterade ty hon befann sig väl i Monti Yâlpête och hon tycker inte mycket om Triplicane. Hon har väderkorn. Där borta var det fullt av hyggligt folk medan de här snarare är några kanaljer, med undantag av några stycken, som jag behöver. Där gav man mig att äta och jag hade blott att ge hals för att födan skulle komma till mig. Här måste jag betala allting, vilket gör mig förbaskad.

Madura, det är Egypten, den stora stilen och plastiken. Puvis De Chavannes skulle ha varit hänförd i det, och så finns här, jag vet inte vad av lycka, förklaring och nobless på samma gång.

Eller också Cézanne, landskapsmålaren; ja, alldeles! Ayalur (omgivningarna), men det är alla romantikerna på en gång! Harpignies och Courbet, Rousseaus rosafärgade dekoration, och Corots renhet och klarhet. Tanjore skulle ha varit Delacroix' stad, raviner fulla av bizarra vegetationer, aloë, cactus, etc. och tigande gravar, dammar, cisterner, vallar, sanskyldiga stup, infernaliskt vackert. Och en luft som tävlar med Egyptens.

Mabrouka mår förträffligt här, hennes stackars nos rodnar litet grand. Hon äter mycket och hon är ofta elak.

I går kom en råtta och avlade besök hos mig. Hon nosade på min tallrik på en halv

meters avstånd från mig och Mabrouka, som sade: »Jag struntar i henne». Jag sade: »Du kan komma och gå i frid. Vi är alla tre undantagsvarelser, var och en av sin art». Jag ämnar uppsöka överste Olcott, en ryktbar teosof eller snarare syncrétiste och bibliotekarie vid naturhistoriska museet här. Men jag är bunden av min katt som väntar sin nedkomst, och det är för att kunna vara hemma med henne i det ögonblicket som jag övergivit Monti Yâlpête, där vi befann oss så väl båda två.

Jag befinner mig i värsta tänkbara knipa. Jag äger inte mer än sammanlagt 10 francs, och om min mor inte har skickat pengar till mig i Colombo, är jag förlorad. Klimatet är bättre än i Colombo, men inte så bra som i Madura eller Tanjore, som är ännu bättre.

Den turkiske konsulns intendent, en abyssinier som torde vara eunuck att döma av hans förnamn, har haft godheten att skänka mig kläder och linne och mycket annat. Kan du tänka dig att det är omöjligt att komma över kaffe i Madras. Man har bara thé, och inte just så märkvärdigt. Jag har alltså fabricerat mig en kaffekokare av två blecklådor och den funktionerar förträffligt. Det var i går, och jag kommer aldrig att glömma den rörelse jag kände, när jag såg min eld. Det franska ordet »foyer» (härd) för att beteckna ens bostad är lika vackert och poetiskt som det engelska »home» (oöversättligt) och som alltid för tanken på familj, medan det alltid ligger något av familjekänsla och maner, husgudar i den eld vars herre du är, som du har tänt och som brinner för dig.

Och detta skriver jag till dig i en brännande hetta, middagstiden och på eftermiddagen vid cisternen, där man företar tvagningarna innan bönen, bränna stenhällarna bokstavligen fotbladen och det kostar mig en verklig viljeansträngning att kunna stanna den minut som tvagningsritualen fordrar.

Och likväl lider man inte, man kvävs inte. Man andas den friska luften med fulla lungor.

Detta år är dyrt. Pesten gör framsteg, men den har ännu inte nått Madras. Den är likväl inte långt borta. Centrum för den är inte längre Bombay utan Poona, på något avstånd från Bombay.

Om jag inte vore så ängslig och enerverad på grund av min penningbrist, skulle jag må betydligt bättre. Men jag frågar mig på ingivelse av vilken djävul det är som min mor har underlåtit att sända mig de pengar som jag bad henne om redan i juni och juli, för mer än tre månader sedan.

Men det var *omöjligt* att stanna i Colombo. Mina krafter voro alldeles uttömda och jag såg ingen möjlighet att stanna ännu i fjorton dagar. Om du klandrar mig därför är du orättvis.

Ivan.

Skriv alltjämt under adress Poste Restante, *Colombo*, faire suivre.
Så snart jag får nog pengar, reser jag till Egypten.

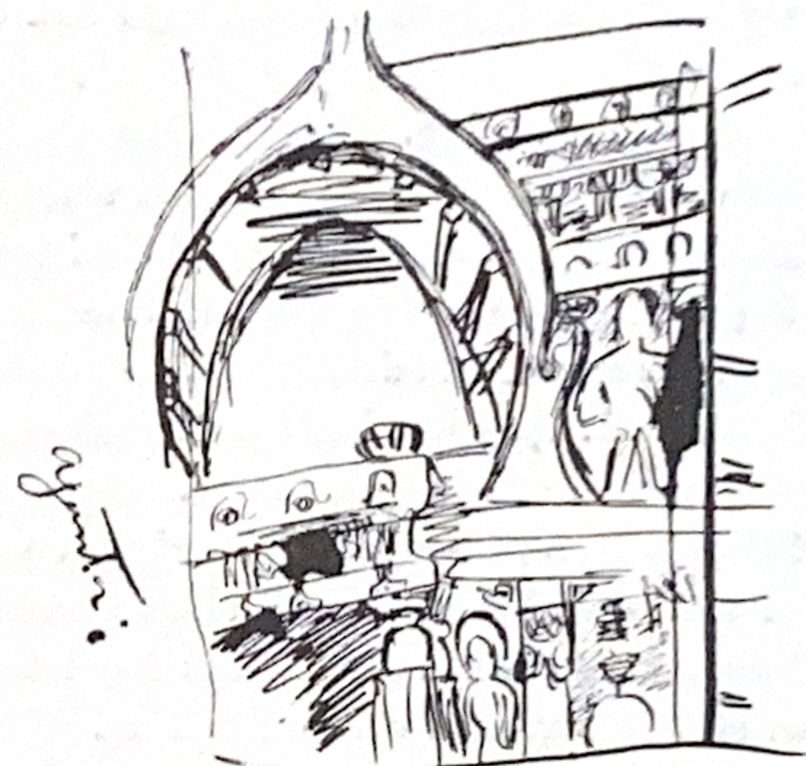
Madras den 22 oktober 1899.

Kära Marie!

Jag vill berätta dig litet om Madras, det lilla som jag har sett därav. Stadsdelen Monti Julpete nära hamnen, är inte synnerligen intressant. Triplicane samma sak — men den har en mängd mycket vackra moskéer, några äro verkligt sköna. Men nära Triplicane åt Adyar till (se längre ned) finns en muselmansk kyrkogård, enorm, på en gång kyrkogård, djungel och beundransvärda ruiner av alla storhetsgrader, och hundratals. En

mycket vacker övergiven moské till hälften i ruiner, nära en konstgjord damm, en väldig fyrkantig cistern, med trappsteg ned till vattnet och helt begraven av de vilda trädens grönska. — — — — — —

Mitt i dammen eller sjön ett helt litet kapell av djärva, eleganta former höjande sig ur vattnet som en ofantlig blomma. Ännu längre bort beundransvärda landskap, på en gång odlade och vilda, allt skugga, påminnande mig om de rikaste franska landskap, med fyrkantiga fält av odlad jord, omgivna av sannskyldiga häckar av palmer, multiplianter, mimosa och accacior, och vackra silvergrå eller vita, puckelförsedda oxar, ett djur så dekorativt som gärna är tänkbart, draga en plog med minen av en filosofisk bonde, tillfredsställd och lugn. Ty man misshandlar dem inte, man ger dem inte för mycket arbete men nog att äta. Det är vackert med ett på en gång intensivt och lugnt drag. Ännu längre bort en havsvik, en ofantlig flod, där havet stiger upp och palmvegetationen som jag berättat om för dig så mycket, mäktiga arter, med stora linjer och så gripande som du någonsin kan tänka dig. På andra sidan bron, 5—6 gånger så lång som Pont Neuf, ligger Adyar park, skog, djungel — allt på en gång, i komplett enslighet, med den väldiga vattenytan vid sina fötter, ett säte för teosofiska sammanslutningar. Jag har aldrig sett ett läge som är på en gång mera tjusande och storslaget. Det är också en källa till stolthet för överste Olcott, chef och grundare av sällskapet, och han gör sig ett nöje av att visa den för mig, dess sceneri och samlingar, i det han inbjuder mig att tillbringa en stund med honom. Jag avböjde likväl, förbehållande mig att komma en annan gång.

Skissboksblad från Indien.
Enskild ägo.

Han gav mig ett brev till en inflytelserik muselman, som i sin tur gav mig ett brev till den turkiske konsuln med det resultat att man omedelbart gav mig ett mycket vackert rum, luftigt, hälsosamt, torrt, med alla möjliga bekvämligheter och av en snövit prydlighet. Med ett ord en fulländad gästfrihet. Och i morgon skall jag uppsöka Mr. Masmechi (?), en lärd och märklig man. —

Mr. Joseph i Colombo hade rekommenderat mig hos Thurston, direktör för museet i Madras, som visade mig samlingarna och introducerade mig hos överste Olcott. Museet är högst märkligt vad den dekorativa konsten från södra Indien beträffar. Där finns förbluffande kvinnliga och manliga dräkter. Olyckligtvis är allt detta i guld eller silver — inte möjligt att finna något i koppar — mycket dyrt. Och till på köpet finner man inte några autentiska saker. Man skickar modeller till Europa, man tillverkar sådana i massa; det är en industri helt enkelt, och hinduerna är nöjda. För att skaffa sig äkta varor måste man träffa överenskommelse med en guldsmed som kommer och arbetar hemma hos en. Man ger honom av regeringens rupi och han förvandlar dem i ringar, armband, halsband, bröstsmycken och man är färdig, fullsatt med grannlåt.

Befolkningen på Malabarkusten har de intressantaste smycken och prydnader. Och dessutom fulländade vapen, bordskärl i koppar, emaljer, och man finner inte detta

längre i de stora städernas bazarer, utom i »Tschaure-bazarerna» (tamilska Kulane Kadey, singularis Hou kadey), vilket alltid betyder »stöldens bazar» (eller tjuvarnas) och motsvarar vårt Temple. Jag har varit där två gånger, men dessa två gånger fanns där ingenting, varken i bazaren eller i min börs. Alldeles som hemma.

Kan du tänka att man i Madras bär en mössa som påminner om din. Det är den medeltida mössan upp i dagen, sådan som man ser den på vissa porträtt av Leonardo, d. v. s. på hans huvud. Den är förbaskat dekorativ. Jag går själv med en sådan och en turban omkring. Man bär den också utan turban.

Det är otroligt vad här finns mycket turbaner. Muselmanernas äro nästan alla intressanta, hinduernas visa dålig smak och äro ofta groteska, och sakna karaktär och stil.

Den 3 nov. 1899. Adyar. Jag befinner mig sedan någon tid hos Överste Olcott, omgiven av europeisk lyx och väl betjänad. — Vi ha passerat en period av störtregn, följder av en cyklon som närmat sig i egen hög person. Vädret är nu åter vackert med 25 graders värme, och frisk havsluft i överflöd. — Jag har läst Zola: »Le débâcle» och V. Hugo: »Les misérables». — »Débâcle» är en mycket vacker syntes som jag råder dig att läsa. Jag har blott hastigt dragit igenom »Les Misérables». En eländig roman, men strålande romantisk teater. Den gömmer på en vacker religion. Hugo är sin tids störste målare, som misstagit sig på verktyg. —

I själva verket är det ett slags egenkärlek som gör mig fundersam med avseende på återresan. Förhållandet är att jag inte har funnit några utomordentliga saker i fråga om stoffer, smycken och andra ting. Det finns likväl. Jag har sett kaschmir och förbluffande kaftaner, linne som man skulle vilja ta för siden, tjockt, tungt, rikt, broderier, etc. etc. Från Sikkim (i Himalaya) alltjämt linnetyger, underbara. Vad som skär mig i hjärtat är att jag inte kan komma över dylika här, det är omöjligt. — Se här en annan form på mössa (teckning) med öronen dolda till hälften under mössans barber. Jag har en svart sådan i detta ögonblick på huvudet. —

När jag satt och bläddrade i Adyars rika bibliotek fann jag intressanta böcker om »Chromopathin» eller rättare sagt »Chromotherapathin», färgläkekonsten. — Jag har själv sedan lång tid tillbaka iakttagit att jag »hungrade» efter de eller de färgerna, ibland de ena ibland de andra. För ögonblicket är det en harmoni i gulgrönt, violett och vitt. —

Och »i din åtrå ligger läkemedlet för den», säger Muhammed. — Tänk om vissa flickors längtan efter den eller den klänningen inte vore annat än medvetandet om ett fysiologiskt behov, vad säger jag, en autotherapi, självläkekonst. Eller målaren som inte är lycklig utom när han lyckats med en ny harmoni — vem vet — det är kanske ännu en yttring av självläkedom. — — —

Jag vill köpa sådant, sedan lång tid tillbaka, när du har kallat på mig, men detta har varit omöjligt ända tills nu. Jag väntar bara på några stoffer och några smycken för att återvända och jag tänker så mycket på det, att jag inte har någon ro i min själ. Varför ser du alltid låga motiv i allt vad jag gör?

Om vi inte dör så blir Agra, Hyderabad och det andra alltjämt kvar på samma platser — de ha inte flyttat på sig under århundraden. Och för resten är det inte oumbärligt för ens lycka eller för själens salighet att få se dem.

Jag vänder alltså om hem, och om en vecka skall jag säga dig vilken datum, om ej någon katastrof inträffar. Bed att alla sådana avvändas från Mabrouka!

Jag ser mig redan lyckligen hemma, målande med ett hörn av Indien i ögat, om inte

annat, om jag inte har det i min koffert, och som en högsta nådebevisning vågar jag väl inte att be dig sitta för mig, ty det är mitt fasta beslut att arbeta. Och i Paris finns det ingen annan än dig som jag kan betrakta.

Jag skulle vara mycket tacksam, om du ville be Henry möta mig vid Gare de Lyon och efteråt går vi rakt till rue Julie. (Henrys hem.)

Mabrouka har blivit mycket vacker och mycket elak. En verklig elaking, minsann. Hon trivs i elegansen fast hon inte kan få så mycket kött som nere i staden. Hon har beslutat sig för att äta bröd och ägg och hon finner detta gott. Hon ser glänsande ut, men är elak, elak, hon som var så god förr i tiden. Hon som har sett så många länder och känner sig som medelpunkten för så många personers välvilliga nyfikenhet, förhäver sig tydligen. Och hon misshandlar mig stundom.

Se där nog för idag. Jag är ett rov för ängslan och oro sedan några dagar tillbaka. Vad jag skulle önska att jag vore i Paris eller att ni vore här.

Ditt drama är mycket vackert, jag vill tala om det längre fram. Jag är mycket nedstämd, och din dåliga mening om mig tynger mig. Min gud, vilket helvete, alltid missförstånd, anklagelser, det är infernaliskt, det är Satan i egen person som framkallar allt detta, och jag har inte mer än en tanke, att återse dig snarast möjligt. Utan det känner jag min själ förlorad. Vad betyder allting annat för mig.

Jag kysser dina händer, och jag ber dig, jag bönfaller dig att ännu en gång taga mig till dig. Min gud det är infernaliskt, infernaliskt, denna situation.

I—n.

Madras, Adyar, den 5 nov. 1899.

Min kära väninna!

Jag har nyss mottagit dina två brev av den 8 och 9 okt. Varför har du inte hållit mig underrättad om vad som tilldrar sig. Jag trodde säsongen var över och så kommer nyheten från Boulogne och så, genom en indisk tidning, den från Deuil. Jag beslöt mig för att återvända *direkt* till Paris, efter nyheten från Boulogne.

Förbannade svarta kabinett. Jag kan inte skriva till dig vad jag vill. Jag väntade mig dessa slag, jag hade tydliga förkänslor därav och du hade avvänt min uppmärksamhet därifrån. Nå, det gör detsamma. Jämför vissa fakta från början på detta år, och du skall ha förklaringen till dem.

Det är självklart att jag återvänder med första båt, den som avgår den 19 nov. — Vad den står mig dyrt, din brist på uppriktighet mot mig. Vad jag lider ända till dess jag åter är hemma. Låt oss inte tala därom, men om det är möjligt så låt oss upphöra med en dylik misstänksamhet, du ser vad den kostar.

Redan för två år sedan väntade jag att detta skulle hända. Du behandlar mig som feg och idiot och vill få mig att tro att det inte skulle hända ens nästa år. Man måste absolut upphöra att bedraga varandra på detta sätt.

Det fordrades mera mod för mig att stanna här än att ge mig iväg. — Men för tunnor tusan varför har du inte underrättat mig; varför t. o. m. insöva mig i säkerhet och avvända mina misstankar. I annat fall skulle jag ha handlat på annat sätt. Låt oss inte tala därom! *Jag reser hem omedelbart.*

Om Gud så vill, vänder vi tillbaka hit nästa år. Vi reser hit och Mr. Olcott ställer ett litet hus till vårt förfogande.

När jag har sett min katta fördraga resorna väl har jag omedelbart övergivit varje tanke att lämna henne i ett skyddshem.

Det blir kallt omkring mig, när jag tänker på allt detta. Läkemedlet — Uppriktighet. Ah, Marie, varför denna misstänksamhet? Om du hade skickat pengarna till Colombo den 29 augusti, hade jag avrest och jag hade varit en månad senare i Paris. Det är infernaliskt, infernaliskt.

Så befinner jag mig alltså i dödsångest. Du har sövt mig, ah, det har ingen betydelse — var är du i detta ögonblick? Är du i livet? Sedan lång tid tillbaka har jag upphört att låta mig tjusas av natur, städer, etc. etc.

Men allt detta är oviktigt, marken bränner under mina fötter. Svär då att för framtiden behandla mig som en moraliskt ansvarig, medveten varelse och dessa helvetiska ting skola inte upprepas mera! —

Jag har redan skrivit till dig att Kalle inte längre är min vän, han har avlagt falsk rapport till dig. Hans avsikt var att åstadkomma brytning mellan oss. Det är mig obekant för vem han arbetar. Tala inte mer till mig om honom! — Hans tilltag betyder ingenting. En förklaring och allt är i ordning igen. Men han har demaskerat sig.

Vad jag lider, vad jag lider att inte vara hos dig! Hur kan du tro att jag är desertör etc. etc., att jag håller mig undan? Men jag lider alla helvetets kval och genom vilket infernaliskt förtal ha alla dessa missförstånd, misstankar, dispyter, etc. etc. uppstått?

Jag ber dig, förlåt mig mina ord, ty de äro inte ens tankar. Framför mina hälsningar till din make, som jag sätter djupt värde på! Tro mig då inte sämre än jag är!

Det är inte hänsyn till *min* hälsa som varit bestämmande men väl till Mabroukas. Vem kunde drömma om någonting dylikt — tjurfäktningar i Paris, mitt i vintern, i oktober. — »Du har den utomordentliga turen att inte vara här!» Hur kan du säga detta — återigen denne fördömde Grolleau? Har jag inte bett honom att hålla mig au courant med diverse saker. Processen med honom må vara avgjord från och med denna dag, jag vill inte längre återse honom, hör du.

Ah, vad jag lider, vad jag lider! Var är du? Hur befinner du dig? — O min kära väninna, förlåt mig de fel som jag kanske begått, men som jag i detta ögonblick är omedveten om!

Den 6 nov. 1899. Du behöver inte lova mig att vi skola avresa tillsammans längre fram. Som Gud vill! Jag ber dig bara om en sak, *om den är möjlig utan alltför mycket olägenhet:* att sitta modell för mig snarast möjligt: då tar jag kattorna till Rue Julie. Du kommer dit vid tiotiden och stannar till kl. 3 utan att laga dejeuner 93 R(ue) S(aint) P(ères) eller mata kattorna. Det är allt vad jag ber dig om och det är endast en ödmjuk bön, men hur du kunnat tro att jag fordrade vad det vara månde.

Det var omöjligt att avresa *den 26 oktober*, det fanns ingen båt. Det finns en den 19 nov. Jag ämnar ta den. Det är Bayern, tror jag.

Jag vill besöka bazarerna i Hyderabad för att skaffa mig en rustning och några dolkar, alla sorts saker i klädväg. Men jag har inte alls tid.

Jag har skrivit till Freudenberg att han svarar mig om han har blivit betalad från Europa eller inte.

Jag vill skriva en artikel om chromotherapeuthi, en biografi över Mr. Olcott och en annan över Mr. Thurston för l'Encyclopédie. Det kan vara oss nyttigt och det vanpryder inte tidningen.

Ah, vad mitt lugn är artificiellt, just nu. Varför har du inte underrättat mig tidigare om allt detta? Marie, jag besvär dig, om vi någonsin återses, aldrig mera något misstroende! Det är detta som har orsakat alla dessa horribla situationer.

Jag lider, jag lider, varför är jag då straffad så? Jag känner att det är orättvist. Dessa lidanden äro icke läkemedel åt min själ, som inte är sjuk på det viset. Jag kvävs. —

Min kära väninna, under nuvarande förhållanden är det inte *någon olägenhet* för mig att uppehålla mig i Paris, till och med under två år. *Tvärtom*, vad jag fruktar i Paris, det är ett liv som förflyter utan mål, utan att tjäna till något.

Jag tror inte att judarna ligga bakom tjurfäktningarna. Men snarare jesuiter. Men detta har ingen betydelse.

Sedan flera dagar är det vackert solsken. Mabrouka är lycklig och hennes nos är alldeles rosafärgad. Hon är fet och hennes fäll glänser vackert. Hon stryker fritt omkring i den ofantliga byggnaden, full av tillflyktsplatser och vrår, och hon ser med viktig min ned från upphöjda platser. Jag är inte rädd att bli av med henne här.

Jag avreser om några dagar till Colombo, 36 timmars resa. Om jag inte går ombord den 19 är skälet inte mer än ett. Någon olyckshändelse med Mabrouka, men i Colombo skall jag låta övervaka henne, jag skall t. o. m. taga henne med mig överallt, så att hon inte blir borta för mig i sista ögonblicket.

Skriv till mig i Aden, Port Said, Neapel, framför allt Neapel, till kommissionären. Jag skall skriva till kommissionärerna och ge order om att breven sändas ombord. Ingenting skall komma bort. Håll mig au courant med allt!

Jag kysser dig, många hälsningar till Mr Huot och till Henry.

I—n.

Säg inte till Grolleau att jag kommer hem och ämnar bo Rue Julie!

Medelhavet, den 1 december 1899.

Mina kära vänner,

Jag mottog ert brev av den 31 oktober i Suez, jag har inte fått det av samma datum adresserat till Colombo. Jag har anträtt återresan så snart som möjligt och det är endast av en händelse, som jag har kunnat resa. Det förefaller mig som om allting sammansvurit sig mot min resa, t. o. m. båten som avgick en dag tidigare än vanligt. I st. f. den 19 avgick den den 18 kl. 5 e. m. och jag blev inte underrättad förrän kl. 3 och kom i sista ögonblicket med mitt bagage i oordning. Jag har berättat för er om oväntade förvecklingar i anledning av en postanvisning, etc. etc.

»Bayern» är överfull av pack och jag har all möda i världen att försvara min katt mot alla fän som är på hemväg från Kina. Stewarten har i alla fall inte placerat mig så illa i en anständig hytt med 4 kojer, alla upptagna. Men det är tur att kamraterna i hytten är ganska anständiga, ty jag har min katta med mig. Jag kan säga er att rekommendationerna ingenting är värda. Det är nätt och jämnt jag har fått tillstånd att ha Mabrouka med mig, det är alltihop. Jag har anhållit om tillträde till salongsbiblioteket vilket har nekats mig. Det gör detsamma, Mabrouka mår storartat, hon äter som en varg, hon har lagt mycket på hullet och hon spinner som en toka. Tredjeklasshytterna är inte alls dåliga, men det är blandningen som är något förfärligt. — Låt oss inte tala därom! Jag är likväl lycklig att befinna mig på hemväg, lycklig av hela mitt hjärta att återse er. Hela denna historia är infernalisk, infernalisk från början till slut. Och denna gång är det inte längre mitt fel. Jag har ingenting att förebrå mig, jag är för resten trött på denna onödiga, ofruktbara kamp mot ett oundvikligt öde, som jag inte

kan förklara för mig. Jag tänker bara på en sak, att återse er och föra med mig Mabrouka helbregda till Paris.

Man har sagt mig att jag skall få svårigheter med karantänpolisen för hennes skull och också på järnvägen i Italien. Jag måste betala 16 frs till Freudenberg i Genua, som jag lånat, då jag hade absolut behov av fickpengar ombord. Jag kommer fram till Genua med 5 lire på fickan. Lyckligtvis komma vi inte fram en söndag utan jag kan uppsöka agenten omedelbart och lyfta mina pengar. Var snäll och håll er beredda att skicka mig ännu en smula till Genua i händelse någon olycka skulle inträffa. Jag fruktar mycket att det inte är nog. Om man förelägger mig alternativet att undergå karantän eller övergiva Mabrouka så kan jag inte övergiva min katt.

Det är inte Colombo som är nedsmittat av pest, utan Egypten och Suez-kanalen och Röda Havet äro strängt övervakade.

Jag är överdrivet rädd, men det är mycket möjligt (att jag blir smittad), och eftersom allting går galet måste man vara beredd på allt. Detta brev avgår från Neapel, och från Neapel till Genua är det 36 timmar ångbåtsfärd; det bör komma till Paris samma dag som jag går i land i Genua.

Jag ber er att sända mig ett telegram adresserat till agenten för att underrätta mig hur ni må. Jag hoppas att ni redan ha skrivit till mig i Genua, som jag har bett er. Jag lider av oro, men här ombord behärskar jag mig så gott jag kan. Men när jag väl är i land! —

Min kära väninna, jag har aldrig nekat att komma tillbaka, jag har inte kunnat, helt enkelt. Jag har nekat att ordna med min hemresa i slutet av augusti, erfarenheten har visat att mina farhågor endast var alltför välgrundade.

Jag bönfaller dig, hys då en smula rättvisa mot mig! Jag har inte kunnat handla på annat sätt.

Till allt det övriga kommer du också att anklaga mig för oskicklighet med avseende på mina rekommendationsskrivelser. Men du ser ju att de inte är pålitliga på agenturen i Paris, eftersom jag har varit tvungen att ersätta Freudenberg.

Jag planerar inte några resor efter världsutställningens slut. Gud allena vet var vi då komma att befinna oss. Jag har bara en enda önskan, att återse dig.

Min enda tröst är Mabrouka, som är mycket lydig, mycket renlig; hon har blivit fet ombord.

Min Gud, varför har ni inte ofta låtit skriva till mig genom Henry? Men det gör detsamma, låt oss inte tala mer därom, måtte det vara Guds vilja att du återfår krafterna. — Jag tänker inte, jag ser inte, jag räknar timmarna till min återkomst.

Jag kysser dig
Ivan.

Hotel Victoria — Place Nuntiata 16 Gènes le 6 dec. 1899.

Kära vänner!

Jag befinner mig i Genua sedan igår. Men jag har tillbragt natten ombord. Jag har lyft pengarna hos Fratelli, med avdrag för de 16 fr. till Freudenberg. Det som återstår mig är alltså otillräckligt, då priset för biljetten är 148 fr. Jag måste sända mitt bagage som fraktgods antingen per järnväg eller med Norddeutscher Lloyd. Jag skall undersöka i morgon vilket som blir det billigaste.

Jag ser mig alltså nödsakad att tillbringa några dagar i Genua och er médiance och era försiktighetsmått komma att stå mig dyrt. Var snälla att sända detta brev till min mor för den händelse att ni inte vill förskottera mig 30 francs. Om jag hade haft pengarna på fickan skulle jag ha avrest till Paris igår kväll och mitt bagage skulle inte ha förts i land utan fortsatt sin väg. Men med dessa anordningar kan jag ingenting göra. — Mabrouka mår väl vilket inte är fallet med mig. Jag är helt feberaktig av ombytet på luft, av alla dessa missöden och onödiga mått och steg som man lätt hade kunnat undvika med litet förutseende.

Hur skulle jag nu kunna fly? Mina pengar försvinna medan jag väntar, väntar, allt jämt väntar. Samma slag i Genua som i Colombo, och när allt kommer omkring är (inte) brevet (som jag har mottagit) av den 3 oktober, inte synnerligen uppmuntrande. Men eftersom jag har kommit så snart som jag kunnat, varför då förebrå mig och för vad?

De stränga karantänsbestämmelserna voro inte avsedda för andra än resande från Singapore och Hongkong. Min katta väckte allmän välvilja i tullen och kontrollören nöjde sig med att låta mig öppna bara för formens skull.

Om ni inte kan förskottera mig några pengar, var så snälla att sända inneliggande brev till min mor, så att hon kan skicka mig.

Du hade likväl lovat mig ett annat mottagande än det som ditt brev bebådar. På vad sätt har jag då åter gjort mig förtjänt av din onåd? Jag skulle gärna bedja om förlåtelse, om jag kunde, men jag förstår inte vari mitt fel består. Du borde veta i denna stund i vilken dödlig ångest jag tillbragte mina sista dagar i Colombo. Nu kommer detta att upprepas i Genua, där jag till på köpet ingenting har att göra. Jag tänker gå direkt till svenska konsuln för att förbereda honom, om något skulle hända mig, ty mina krafter försvinna, och hopp och mod, min Gud, det äger jag inte mer. Jag har endast plikten att föra Mabrouka till Paris och anförtro henne i vänliga händer.

Jag är varken rasande eller missnöjd, jag är inte ens häpen eller förvånad. Jag har likväl anledning därtill. Jag är trött, trött. Sedan Port Said är min syn nedsatt till följd av kölden. Och andra ting, men det intresserar dig säkert inte mycket.

Jag ber dig likväl att säga mig ditt beslut genast, ty denna situation är outhärdlig. Och jag vill veta vad jag har att hålla mig till och vad jag har att göra.

Jag har bett min mor att skicka pengar till Colombo men nu kan jag ingenting, ingenting, ingenting göra. Men inser du då inte vad du gör med mig? Svara per omgående, var så god.

Din tillgivne
I—n.

Jag säger dig ingenting och jag skall inte säga dig någonting heller om, genom den mest oväntade lyckträff, jag skulle komma levande fram till Paris. Men, jag ber dig, om du inte ordnar mina angelägenheter bättre, så låt dem för Guds skull vara, ty t. o. m. om de försummas helt och hållet, så ordna de sig bättre, om de helt få sköta sig själva.

Men du gör alltid på samma sätt. Jag har inte mer än en sak att göra, att stanna där jag är och göra slut på mina pengar utan någon nytta. *Absolut som i Colombo.* Kommer detta att räcka 4—5 dagar? Kommer det att räcka i fjorton dagar? Eller i månader? Se där den stora frågan.